

Долас Радзілы

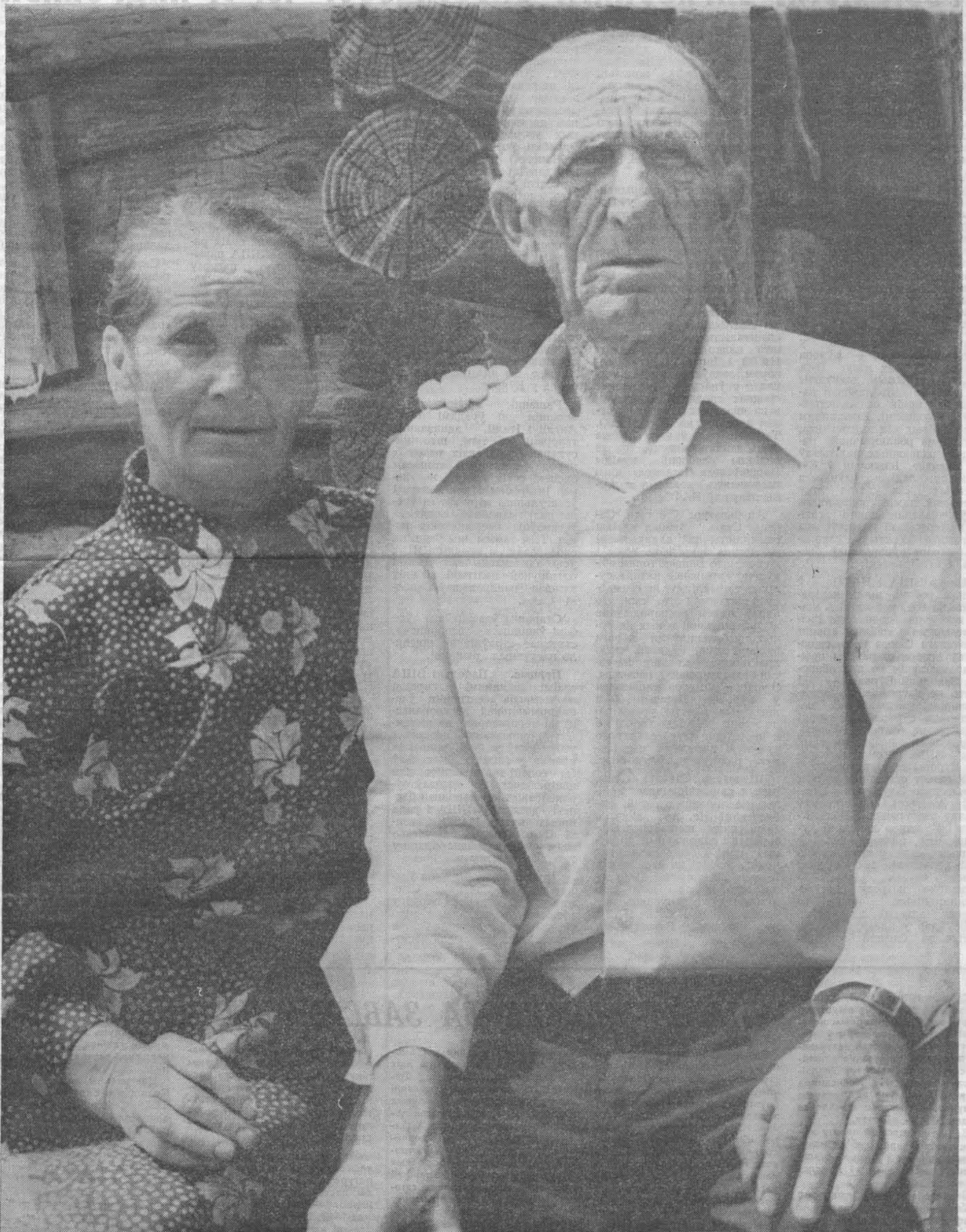
№ 48 (1826)

1 снежня 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.

Цана 4 кап.

Пятро і Праскоўя КАШЫЦКІЯ, якіх вы бачыце на здымку, нарадзіліся і па сённяшні дзень жывуць у вёсцы Жыцін Асіповіцкага раёна. Не так даўно яны адсвяткавалі сваё 80-годдзе. Але і ў свае немаладыя гады яны жывуць паўнакроўным жыццём. Толькі, на жаль, не кожны з нас можа пахваліцца гэтым. У чым прычына нашага задужа ранняга старэння. Ці можна зрабіць жыццё чалавека яркім і плённым да глыбокай старасці! Гэтыя і іншыя пытанні разглядалі ўдзельнікі 1-га з'езда Беларускага таварыства герантолагаў і герыятраў, які нядаўна адбыўся ў Мінску. [Матэрыял «Не спяшайся, старасць» змешчаны на 3-й стар.]

Фота Г. КАДЗЕТА.

ЗАЯВА

ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС, СТАРШЫНІ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР Ю. У. АНДРОПАВА

Кіраўніцтва Саюза даводзіла ўжо да ведама савецкіх людзей і іншых народаў свае ацэнкі мілітарызма курсу цяперашняй амерыканскай адміністрацыі і пераспагала ўрады ЗША і выступаючых заадно з імі заходніх краін наконт небяспечных вынікаў такога курсу.

Аднак Вашынгтон, Бон, Лондан і Рым не прыслухаліся да голасу розуму — на тэрыторыі ФРГ, Вялікабрытаніі і Італіі пачынаецца размяшчэнне амерыканскіх ракет сярэдняй дальнасці. Такім чынам, паяўленне на еўрапейскім кантыненте амерыканскіх «Першынгаў» і крылатых ракет становіцца здзейсненым фактам.

Амаль сорак гадоў — больш чым калі-небудзь у сучаснай гісторыі — Еўропа жыла ва ўмовах міру. Гэта стала магчымым дзякуючы паслядоўна міралюбівай палітыцы краін сацыялістычнай садружнасці, намаганням міралюбівых сіл кантынента, а таксама рэалістычнай пазіцыі разважных палітыкаў на Захадзе. Існуючая ў Еўропе прыкладная раўнавага ваенных сіл, у тым ліку ядзерных, паміж дзяржавамі Паўночнаатлантычнага саюза і дзяржавамі Варшаўскага Дагавора аб'ектыўна служыла справе еўрапейскай бяспекі і стабільнасці.

Цяпер ЗША і НАТО ў цэлым робяць крок, накіраваны на тое, каб схіліць шалі вагаў на свой бок. Разгортваемыя палізу граніц Савета Саюза і яго саюзнікаў ядзерныя ракеты прызначаны зусім не для абароны Заходняй Еўропы — ёй ніхто не пагражае. З размяшчэннем амерыканскіх ракет на еўрапейскай зямлі ўзрастае небяспека Еўропы, а рэальная небяспека таго, што ЗША прывядуць народы Еўропы да катастрофы.

У дзвюх сусветных войнах тэрыторыю Злучаных Штатаў Амерыкі не закрануў пажар разбурэння. У Вашынгтоне і цяпер хацелі б думаць, што, разгортваючы ў Еўропе свае ракеты сярэдняй дальнасці і ствараючы тым самым дадаткова ядзерную пагрозу для сацыялістычных краін, ім удасца адвесці ад свайго дома удар у адказ. Што ж датычыць бяспекі заходне-

еўрапейскіх саюзнікаў ЗША, то яна, здаецца, цікавіць амерыканскіх кіраўнікоў роўна настолькі, наколькі заходне-еўрапейцы змогуць сваімі жыццямі, сваімі гарадамі зменшыць адплату самім Злучаным Штатам, калі б Вашынгтон падаўся спакусе развязаць ядзерную вайну ў ілюзорнай надзеі выйграць яе.

Разгортванне амерыканскіх ядзерных ракет у Заходняй Еўропе — гэта зусім не крок, выкліканы рэакцыяй на нейкую нібыта існуючую на Захадзе заклапочанасць у сувязі з цяперашнімі суадносінамі сіл бакоў у Еўропе. Шматразова, на канкрэтных лічбах было даказана — і з гэтым згодны многія палітычныя дзеячы і спецыялісты на Захадзе, — што цяпер у Еўропе паміж НАТО і Варшаўскім Дагаворам захоўваецца прыкладная раўнавага ў ядзерных сродках сярэдняй дальнасці, а па ядзерных зарадах істотная перавага на баку НАТО. Так што калі ў каго і можа быць заклапочанасць, то яе павінны зведваць краіны Варшаўскага Дагавора, якім пагражаюць ваенныя машыны дзяржаў НАТО.

Ацэньваючы ўсё гэта, Савецкі Саюз, іншыя краіны сацыялістычнай садружнасці не могуць закрываць вочы і на тое, што Вашынгтонам аб'яўлен «крыжовы паход» супраць сацыялізму як грамадскай сістэмы і што тыя, хто аддаў цяпер распараджэнне аб размяшчэнні новых ядзерных узбраенняў ля парогна нашага дома, будуць сваю практычную палітыку на гэтай безразважнай пасылцы. Здаецца, што, размяшчаючы ў Еўропе «Першынгі-2» і крылатыя ракеты, урады рада краін НАТО хацелі б падвесці пад гэту авантурыстычную пасылку канкрэтную ракетна-ядзерную базу.

Ці могуць Савецкі Саюз, іншыя сацыялістычныя краіны не лічыцца з гэтай небяспекай? Не, не могуць. Вось чаму вышэйшыя партыйныя і дзяржаўныя кіраўнікі сямі сацыялістычных краін заявілі на сустрэчы ў Маскве 28 чэрвеня 1983 года, што ні пры якіх акалічнасцях не дапусцяць ваеннай перавагі блока НАТО над краінамі Варшаўскага Дагавора.

Пацвярджаючы згоду на размяшчэнне ў сваіх краінах амерыканскіх ракет, урады ФРГ, Англіі, Італіі не маглі не ведаць таго, што ЗША з самага пачатку не жадалі дасягнення ўзаемапрымальнай дагаворанасці па ядзерных узбраеннях у Еўропе і зрабілі ўсё на перагаворах у Жэневе і па-за імі, каб такой дагаворанасці не было. Не маглі не ведаць яны і таго, што Савецкі Саюз, яго саюзнікі абавязкова прымуць неабходныя меры, каб ахаваць сваю бяспеку, не дазваляць ЗША і НАТО ў цэлым зламаць існуючую прыкладную раўнавагу сіл у Еўропе.

Намі было ясна заяўлена таксама аб тым, што паяўленне ў Заходняй Еўропе новых амерыканскіх ракет зробіць немагчымым працяг перагавораў, якія вяліся ў Жэневе па ядзерных узбраеннях у Еўропе.

Рашэнні, прынятыя ў апошнія дні ўрадамі ФРГ, Англіі і Італіі, адназначна гавораць аб тым, што на суперак волі сваіх уласных народаў, насуперак Інтэрэсам бяспекі сваіх краін і насуперак Інтэрэсам еўрапейскага і ўсеагульнага міру гэтыя ўрады далі «зьялёнае святло» ўстаноўцы амерыканскіх ракет. Тым самым яны ўзялі на сябе разам з урадам ЗША ўсю адказнасць за вынікі блізарукай палітыкі, аб якіх загадваў папярэджаў Савецкі Саюз.

Старанна ўзважыўшы ўсе бакі ўзніклага становішча, савецкае кіраўніцтва прыняло наступныя рашэнні.

Першае. Паколькі ЗША сваімі дзеяннямі сарвалі магчымы дасягнення ўзаемапрымальнай дагаворанасці на перагаворах па пытаннях абмежавання ядзерных узбраенняў у Еўропе і іх працяг у гэтых умовах быў бы толькі прыкрыццём для накіраваных на падрыў еўрапейскай і міжнароднай бяспекі дзеянняў ЗША і рада іншых краін НАТО, Савецкі Саюз лічыць немагчымым свой далейшы ўдзел у гэтых перагаворах.

Другое. Адмяняюцца ўзятыя на сябе Савецкім Саюзам у аднабаковым парадку абавязацельствы, якія мелі сваёй мэтай стварэнне больш спрыяльных умоў для дасяг-

нення поспеху на перагаворах. Тым самым адмяняецца мараторый на разгортванне савецкіх ядзерных сродкаў сярэдняй дальнасці ў еўрапейскай частцы СССР.

Трэцяе. Па ўзгадненню з урадамі ГДР і ЧССР будуць паскораны пачатыя некаторы час назад, аб чым было аб'яўлена, падрыхтоўчыя работы па размяшчэнню на тэрыторыі гэтых краін аператыўна-тактычных ракет павышанай дальнасці.

Чацвёртае. Паколькі шляхам размяшчэння сваіх ракет у Еўропе ЗША павышаюць ядзерную пагрозу для Савета Саюза, адпаведныя савецкія сродкі будуць разгортвацца з улікам гэтай акалічнасці ў акіянскіх раёнах і морах. Гэтыя нашы сродкі па сваіх характарыстыках будуць адэкватныя той пагрозе, якую ствараюць для нас і нашых саюзнікаў амерыканскія ракеты, размяшчаемыя ў Еўропе.

Будуць, зразумела, прыняты і іншыя меры, накіраваныя на забеспячэнне бяспекі СССР і іншых краін сацыялістычнай садружнасці. Пачынаючы ажыццяўленне прынятых намі рашэнняў, мы заяўляем, што меры ў адказ з савецкага боку будуць вытрымлівацца строга ў тых межах, якія будуць дыктавацца дзеяннямі краін НАТО. Савецкі Саюз — і мы зноў падкрэсліваем гэта — не імкнемся да ваеннай перавагі, і намі будзе рабіцца толькі тое, што цалкам неабходна, каб ваенная раўнавага не была парушана.

Калі ЗША і іншыя краіны НАТО праявіць гатоўнасць вярнуцца да становішча, якое існавала да пачатку размяшчэння ў Еўропе амерыканскіх ракет сярэдняй дальнасці, Савецкі Саюз будзе таксама гатоў зрабіць гэта. Тады зноў набудуць сілу і ўнесеныя намі раней прапановы па пытаннях абмежавання і скарачэння ядзерных узбраенняў у Еўропе. У даным выпадку, гэта значыць пры ўмове аднаўлення ранейшага становішча, узнавілі б сваё дзеянне і аднабаковыя абавязацельствы СССР у гэтай галіне.

Савецкі Саюз з усёй пэўнасцю і цвёрдасцю заяўляе, што ён застаецца верным прынцыповаму курсу на

спыненне гонкі ўзбраенняў, перш за ўсё ядзерных, на змяншэнне і ў канчатковым выніку поўную ліквідацыю пагрозы ядзернай вайны. Ён будзе і далей прыкладаць усе свае намаганні да дасягнення гэтых высакародных мэт.

Савецкі Саюз па-ранейшаму выступае за самае радыкальнае вырашэнне пытання аб ядзерных узбраеннях у Еўропе. Ён паўтарае сваю прапанову зрабіць Еўропу наогул свабоднай ад ядзернай зброі — як сярэдняй дальнасці, так і тактычнай.

Савецкае кіраўніцтва звяртаецца з заклікам да кіраўнікоў ЗША і дзяржаў Заходняй Еўропы яшчэ раз ўзважыць усе вынікі, якімі пагражае іх уласным народам, усяму чалавецтву рэалізацыі планаў разгортвання новых амерыканскіх ракет у Еўропе.

Мы і цяпер ужо жывём у вельмі ломкім міры. Адназначна дзяржаўныя дзеячы павінны таму ацаніць тое, што адбываецца, і прыняць радыянальнае рашэнне. Ахаваць чалавецтва ад грознай небяспекі можа і павінен толькі чалавечы розум. Мы заклікаем тых, хто штурхае свет па шляху ўсё больш небяспечнай гонкі ўзбраенняў, адмовіцца ад нязбытных разлікаў дасягнуць такім чынам ваеннай перавагі, каб дыктаваць сваю волю іншым народам і дзяржавам.

Савецкі Саюз пераканан, што мір можа быць умацаваны і бяспека народаў гарантавана не шляхам нарошчвання і вынаходства ўсё новых відаў узбраенняў, а наадварот, шляхам скарачэння існуючых узбраенняў да прыэмерна больш нізкіх узроўняў. У чалавецтва вельмі многа задач, якія не вырашаюцца толькі з-за адцягнення каласальных матэрыяльных, інтэлектуальных і іншых рэсурсаў. І з гэтага пункту гледжання дасягненне дагаворанасцей аб радыкальным скарачэнні ядзерных і іншых узбраенняў было б шчасцем для ўсіх народаў.

Савецкае кіраўніцтва заяўляе, што, выконваючы волю савецкага народа, яно і ў далейшым будзе рабіць усё, каб адвесці пагрозу вайны, захаваць мір для цяперашніх і будучых пакаленняў.

Савецкая навука і тэхніка атрымалі яшчэ адну выдатную перамогу ў планамерным асваенні касмічнай прасторы ў мірных мэтах. Паспяхова завершана праграма 150-сутачнага палёту савецкіх касманаўтаў Уладзіміра Ляхава і Аляксандра Аляксандрава на арбітальным навукова-даследчым комплексе «Салют-7» — «Саюз».

За час працяглага палёту экіпаж выканаў вялікі аб'ём навукова-тэхнічных і медыка-біялагічных даследаванняў і эксперыментаў.

Значнае месца ў праграме работ экіпажа было адведзена геофізічным даследаванням, накіраваным на вырашэнне задач у інтарэсах навукі і народнай гаспадаркі краіны. Сабраны вялікі статыстычны матэрыял аб прыродных рэсурсах Зямлі, стане атмасферы, сезонных змяненнях сельскагаспадарчых угоддзяў, біялагічнай прадукцыйнасці Сусветнага акіяна.

ПАЛЁТ ПАСПЯХОВА ЗАВЕРШАНЫ

Выкананы новыя даследаванні па праграме касмічнага матэрыялазнаўства. На ўстаноўцы «Крышталь» атрыманы ўзоры паўправядніковых матэрыялаў з палішанымі характарыстыкамі. З выкарыстаннем прыбора «Электратэпаграф» непасрэдна на борце станцыі праводзіліся даследаванні стану канструкцыйных матэрыялаў пасля ўздзеяння адкрытага космасу. На біятэхналагічнай устаноўцы «Таўрыя» ва ўмовах бязважкасці праведзеныя эксперыменты па атрыманні асабліва чыстага бялковага прэпарата, якія маюць вялікае практычнае значэнне.

Важнай часткай праграмы палёту экіпажа з'явілася выкананне складаных мантажных работ на знешняй паверхні станцыі «Салют-7». У працэсе

двух выхадаў у адкрыты космас, агульна працягласць якіх складала 5 гадзін 45 мінут, Ляхаў і Аляксандраў правялі ўстаноўку дадатковых сонечных батарэй на станцыі з мэтай павелічэння магутнасці яе сістэмы электрасілкавання і далейшай адпрацоўкі метадаў правядзення мантажна-зборачных аперацый у адкрытай касмічнай прасторы. Ажыццяўленне гэтага ўнікальнага эксперыменту адкрывае новыя перспектывы ў развіцці і павышэнні эфектыўнасці выкарыстання пілатуемых даўгачасных арбітальных комплексаў.

На працягу доўгай экспедыцыі рэгулярна праводзіліся медыцынскія абследаванні экіпажа. Атрыманы новыя звесткі, якія пацвярджаюць магчы-

масць актыўнай дзейнасці чалавека ў бязважкасці, у тым ліку ва ўмовах адкрытага космасу, і якія будуць выкарыстаны пры вызначэнні аптымальных рэжымаў працы і адпачынку касманаўтаў на пілатуемых станцыях.

Усё неабходнае для работы касманаўтаў абсталаванне, апаратура і расходныя матэрыялы дастаўляліся на станцыю караблём-спадарожнікам «Космас-1443» і аўтаматычнымі грузавымі караблямі «Прагрэс-17» і «Прагрэс-18». Грузы, якія ўключалі матэрыялы з вынікамі даследаванняў, выкананых экіпажам на станцыі, былі дастаўлены на Зямлю вяртаемым апаратам карабля-спадарожніка «Космас-1443», а таксама пілатуемым караблём «Саюз Т-9».

Вынікі даследаванняў і эксперыментаў, атрыманыя за час 150-сутачнага касмічнага палёту, знойдуць прымяненне ў многіх галінах, навуцы, тэхніцы і народнай гаспадаркі нашай краіны.

Цэнтральны камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, Савецкі ўрад гораца павіншавалі вучоных, канструктараў, інжынераў, тэхнікаў і рабочых, усе калектывы і арганізацыі, якія прымалі ўдзел у падрыхтоўцы і ажыццяўленні гэтага касмічнага палёту.

Герой Савета Саюза лётчык-касманат Уладзімір Ляхаў узнагароджаны ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка». На радзіме героя будзе ўстаноўлены бронзавы бюст.

Аляксандру Аляксандраву прысвоены званні «Лётчык-касманат СССР» і Герой Савета Саюза з уручэннем ордэна Леніна і медала «Залатая Зорка».

ПЕРШЫ З'ЕЗД ГЕРАНТОЛАГАЎ

I ГЕРЫЯТРАЎ

НЕ СПЯШАЙСЯ,
СТАРАСЦЬ

Старасць... Гаворачы пра яе, мы абавязкова ўжываем песімістычны эпітэт: непазбежная. Яно й сапраўды, старэць нікому не хочацца, хаця мы і дастаткова разумныя, каб спакойна ўспрымаць натуральнасць гэтай з'явы. І ўсё ж у кожным чалавеку жыве мара — аддаліць старасць і смерць.

Але ці магчыма такое? Ці можна ўздзейнічаць на механізм старэння з мэтай прадоўжыць перыяд актыўнага даўгалецця? Гэтыя і іншыя пытанні знаходзіліся ў цэнтры ўвагі дэлегатаў I з'езда Беларускага таварыства герантолагаў і герыятраў, які нядаўна адбыўся ў Мінску. У ім удзельнічалі вучоныя акадэмічных інстытутаў і ўрачы-практыкі з многіх гарадоў рэспублікі, госці з Масквы, Украіны, Прыбалтыкі і Закаўказзя.

Выступаўшыя на з'ездзе адзначалі, што ў барацьбе за здароўе і даўгалецце чалавека геранталогія — навука аб старэнні — набывае сёння асаблівае значэнне. Бо, як паказваюць самыя аптымістычныя разлікі, нават поўная перамога медыцыны над сардэчна-сасудзістымі і анкалагічнымі захворваннямі павялічыць сярэднюю працягласць жыцця не больш чым на сем-дзевяць гадоў. Астатнія гады да запаветнага стогадовага рубяжа вызначанага навукай як тэрмін відавочнай працягласці жыцця чалавека, дзевяццацца «адваёўваць» з дапамогай уздзеяння на механізм старэння.

Задачы, што стаяць перад геранталогіяй, зараз ускладніліся. І не толькі ў пошуку новых шляхоў павелічэння працягласці жыцця. Другая значная акалічнасць — пастарэнне насельніцтва. У высокаразвітых краінах, у тым ліку і ў СССР, пажылыя людзі займаюць у структуры насельніцтва ўсё больш прыкметную частку. Па перспектывных разліках, гэтая тэндэнцыя будзе працягвацца. Чакаецца, што к 2000 году колькасць тых, хто перайшоў 60-гадовы рубаж, у Савецкім Саюзе значна павялічыцца. Перад медыцынай гэта ставіць новыя праблемы, і, каб у будучыні яна паспяхова выконвала сваю місію, цяпер неабходна інтэнсіўна распрацоўваць асобныя падыходы да лячэння людзей старога ўзросту, якія ўлічваюць фізіялагічныя асаблівасці старэючага арганізма.

Ад вучоных Беларусі не выпадкова чакаюць важнага ўкладу ў вырашэнне многіх праблем гэтай галіны ведаў. Наша рэспубліка ўваходзіць у лік тых рэгіёнаў, дзе пытанні старэння распрацоўваюцца даволі плённа. У Мінску размешчана адна з дзвюх у Савецкім Саюзе спецыялізаваных устаноў — Сектар геранталогіі АН БССР, якому сёлета споўнілася 25 гадоў з дня заснавання. Праблемы герыятрыі, або клінічнай геранталогіі, інтэнсіўна даследуюцца ў Гродзенскім, Віцебскім і Мінскім медінстытутах, Беларускім інстытуце ўдасканалення ўрачоў, іншых навуковых цэнтрах. Вынікі праводзімых тут эксперыментальна шырока ўкараняюцца ў медыцынскую практыку. Зараз Міністэрства аховы здароўя БССР пазначыла і рэалізуе шэраг мерапрыемстваў, накіраваных на ўдасканаленне герыятрычнай службы ў рэспубліцы.

Паводле ацэнкі удзельнікаў з'езда, першы рэспубліканскі форум герантолагаў і герыятраў прынёс вялікую карысць гэтай справе.

— Сабраўшыся разам, — сказаў карэспандэнту «Голасу Радзімы» вядучы беларускі герантолаг, доктар медыцынскіх навук Яўген Канапля, — мы мелі магчымасць правільна ацаніць вынікі шматгадовага навуковага пошуку, вызначыць перспектывы даследаванняў, больш дакладна скаардынаваць намаганні вучоных і ўрачоў-практыкаў на вырашэнне важнай задачы — зрабіць жыццё чалавека яркім і плённым да глыбокай старасці.

I. ГЕРМЯНЧУК.

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

ТУТ Я НАРАДЗІЎСЯ І ВЫРАС

Родныя мясціны, дзе чалавек нарадзіўся і вырас, застаюцца ў памяці на ўсё жыццё, куды б ні закінуў яго лёс. Для мяне такім заўсёды будзе маё роднае Палессе, горад майго дзяцінства — Калінкавічы.

Той, хто прыязджае сюды, бачыць на будынку чыгуначнага вакзала мемарыяльную дошку, на якой напісана, што ў гады нямецка-фашысцкай акупацыі ў Калінкавічах дзейнічала падпольная камсамольска-маладзёжная арганізацыя. Тысячы маіх землякоў аддалі жыццё за родны горад, за наш сённяшні мірны дзень. Пятро Ануфрыеў і Канстанцін Ярмілаў, Мікалай Глушко і Пятро Яроманка, Васіль Сякач і Сямён Шаўчэнка... Іх імёны носяць вуліцы, піянерскія атрады, дружны.

Колькі гора і слёз прынесла вайна! Яшчэ і зараз у памяці твоя суровыя дні, калі наводзілі «новы парадак» на нашай зямлі фашысцкія акупанты. Мне, тады яшчэ басабогаму хлапчуку, многае было незразумелым. Я аніяк не мог уявіць, чаму мы павінны пакідаць сваю хату і бегчы хавацца ў лес, чаму раней у нас заўсёды быў хлеб, а сёння мы ядзім мёрзлую

бульбу, чаму нейкія страшныя людзі з аўтаматамі білі маю маці і забралі нашу карову... Але паступова выпрацоўваўся інстынкт, і я ўжо, пачуўшы гул машын ці чужую гаворку, імкнуўся зашыцца ў пуню ці яшчэ куды, каб мяне не знайшлі.

А яшчэ памятаю першыя школьныя гады. Аразу ж пасля вызвалення Савецкай Арміяй нашага горада мы селі за парты. Уласна, парт не было. Былі збітыя з дошак сталы і лаўкі. На вострым-дзясцяч чалавек выпадала па адным падручніку. Сшыткаў таксама не хапала. Пісалі на газэтах, абрыўках паперы. Нават успамінаць пра гэта нялёгка.

Цяпер, зрэдку прыязджаючы ў Калінкавічы, я не пазнаю гарадка майго дзяцінства. Неяк сустрэўся з аднакласнікам Яшкам Гарыстам, мы з ім па суседству жылі. Дык ён і кажа: «Памятаеш, як з табой на поплаве за нашымі хатамі кароў пасвілі? Глядзі, якая там забудова, аж да самага лесу!» Няма і балота, праз якое мы па кладках бегалі ў школу. Зараз там узняліся карпусы Палесскага саўгаса-тэхнікума, які рыхтуе спецыялістаў для сельскай гаспадаркі. Крыху правей — комплекс раённай

бальніцы. Поблізу адбудаваны жылыя мікрараёны Поўнач і Меліяратар.

Што і казаць, змены відаць на кожным кроку. Спрабаваў знайсці школу, дзе раней вучыўся, і не знайшоў. На яе месцы вырас зараз сучасны вучэбны комплекс. Кабінеты прасторныя, выдатна абсталяваныя. Побач у скверы чуецца вясёлы смех дзяцтва, якая выбегла на перапынак.

Не, у мяне ўсё было зусім інакш. У мой дзіцячы свет увярвалася вайна і дыктавала свае жахлівыя ўмовы. Мы дужа рана сталі дарослымі. Мы рана забыліся пра свае дзіцячыя гульні, а больш думалі, дзе дастаць кавалак хлеба.

Вельмі дарагою цаной, мільёнамі жыццяў заплаціў наш народ за гэты шчаслівы дзіцячы смех. Таму ўсе мы, пачынаючы ад кіраўнікоў нашай дзяржавы і канчаючы простымі рабочымі, выступаем сёння за мір. Я не хачу, каб над горадам майго дзяцінства, над маёй краінай зноў пранёсся вогненны смерч вайны.

Фёдар СЕВЯРЫН.
НА ЗДЫМКУ: цэнтральная раённая бальніца ў горадзе Калінкавічы.

Фота М. КОУЛЕРА.

СУСТРЭЧА

Знаёмства наша адбылося ў Лепелі — невялікім раённым гарадку Віцебскай вобласці. Зграбная постаць, вясёлы бляск вачэй надта маладзцяк Георгія Смірнава. Нават цяжка было паверыць, што гэты чалавек размяняў ужо дзевяты дзесятак, што ён сведка многіх падзей, даведана пра якія сёння можна хіба што з кніжак.

...Георгій Міхайлавіч добра памятае той веснавы дзень у рэвалюцыйным Петраградзе, неспакойным і віруючым, натоўпы ўзбуджаных людзей. Назаўсёды запомніўся яму і асабліва, на балконе якога стаяў невысокі чалавек з кепкай у руцэ і нешта палка гаварыў. Грамада то замірала, то гула, то ўзрывалася пахвальнымі крыкамі...

— Глядзі, сынку! — сказаў тады бацька, крануўшы сына за плячо. — Гэта Ленін, самы вялікі чалавек, якога нарадзіла Расія. Запомні яго!

З расказа пра гэты эпізод

пачынаецца кожная гутарка Георгія Міхайлавіча са школьнікамі і моладдзю. Г. Смірноў — часты госць у школах, вучылішчах, на заводах і ў калгасах.

— У маладосці, калі жыццё толькі-толькі пачынаецца, калі чалавек шукае сваё прызвание, — гаворыць Георгій Міхайлавіч, — патрэбен дарослы таварыш, парада якога магла б развязаць сумненні, замацаваць веру ў свае сілы, даць арыенцір, прыклад, на які можна раўняцца.

А такіх людзей, жыццё якіх вартае пераймання, Г. Смірноў за вострым дзесяцігоддзям сустрэў нямала. У гады рэвалюцыі Георгій, тады навучэнец рамеснага вучылішча, прымаў удзел у студэнцкім руху. Помніцца дзень, калі па горадзе пранёсла вестка, што цар скінуты, улада перайшла ў рукі Часовага ўрада. Вучылішча з самай раніцы нагадвала патрыяжаны пчаліны рой. Але калі прыйшоў палкоўнік

Бардзілоўскі, запанавала напружаная цішыня. Усё шло як звычайна, пакуль Бардзілоўскі не загадаў спяваць «Боже царя храни». У адказ раздаўся свіст, крык, смех. Палкоўнік схопіўся за шаблю. Толькі было ўжо позна. Яго павалілі на зямлю, сарвалі пагонь. Са сцяны паліцеў партрэт Мікалая II, умомант разарваны на кавалкі. Аднекуль з'явіліся чырвоныя павязкі, навучэнцы з песнямі выйшлі на вуліцу...

У 1920 годзе Георгій Смірноў уступае ў Расійскі Камуністычны Саюз Моладзі. Лёс закінуў яго ў Тулу, дзе юнак становіцца байцом Чырвонай Арміі. Пасля грамадзянскай вайны здзейснілася запаветная мара Георгія Міхайлавіча — ён вучыцца ў лясным тэхнікуме. Затым служыць у легендарнай будзёнаўскай коннай Прайшоў Вялікую Айчынную, быў паранены...

Уладзімір НІКАЛАІЧУК.

ВЫРУЧИЛА
КАРОЗИЯ

Вывучаючы характар трэння металаў і палімераў, вучоныя Інстытута механікі металапалімерных сістэм АН БССР заўважылі, што сінтэтычныя матэрыялы, нягледзячы на сваю падатлівасць, даволі моцна зношваюць высокатрывалую сталь. Палімерныя ж і медныя дэталі працуюць адна з другой значна лягчэй і служыць такі вузел даўжэй.

Вось тут ім на дапамогу і прыйшла карозія.

Палімер насыцілі найдрабнейшым парашком бронзы і мінеральных солей, якія ў звычайных умовах мірна ўжываюцца адзін з адным. Але варта ў вузле трэння павысіцца тэмпература, як саляная корозія пачынае раз'ядаць крупінкі бронзы. З дапамогай спецыяльнай змазкі, здольнай пераносіць выслабанення атамы медзі і асаджаць іх на паверхню сталі, і ствараецца пастаянна абнаўляемы ахоўны слой, які намнога прадоўжвае жыццё вузла.

На думку спецыялістаў галіновых навукава-даследчых інстытутаў, якія падключыліся да распрацоўкі даўгавечных вузлоў трэння, навінка знойдзе шырокае прымяненне ў прамысловасці.

Д. ПАТЫКА.

У Быхаве здадзены ў эксплуатацыю новы Дом быту. У пяціпавярховым будынку размясціліся майстэрні па пашыву і вязанню адзення, рамонт абутку, гадзіннікаў, радыё- і тэлепрыёмнікаў, цырульня і іншыя службы. Прадпрыемства штогод будзе аказваць насельніцтву горада і раёна паслуг больш чым на семсот тысяч рублёў.

НА ЗДЫМКАХ: новы Дом быту ў Быхаве; работніца атэльэ пракату Людміла КАРЫТКА памагае падабраць вясельны ўбор Святлане БУХЦІК.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

НЕЗВЫЧАЙНАЯ ПАЛІКЛІНІКА АДКРЫЛАСЯ ў МІНСКУ

КУРОРТ У ГОРАДЗЕ

Пакуль гэты ўчастак побач з паркам імя Чэлюскінцаў уяўляе сабой будаўнічую пляцоўку. Адна за адной сюды пад'язджаюць аўтамашыны з цэглай, бетонам... Стромкія стрэлы пад'ёмных кранаў глядзяць у неба. На рыштаваннях завіхаюцца людзі.

І на першы погляд, нека нечакана было ўбачыць на гэтай пляцоўцы прыгожы шматпавярховы будынак, над уваходам у які вісіць шыльда: «Паліклініка з водагрэлячэбніцай». Гэтую паліклініку цяпер ведаюць многія. Хаця профіль яе не зусім звычайны. Аб гэтым я даведаўся з гутаркі з галоўным урачом паліклінікі Ігарам ЖДАНАВЫМ.

— Па колькасці курортаў і санаторыяў, — расказвае Ігар Мікалаевіч, — наша краіна займае адно з першых месцаў у свеце. І тым не менш дзяржава з кожным годам праяўляе ўсё большы клопат аб здароўі людзей. Наша паліклініка — таму прыклад. Некалькі гадоў назад у краіне было прынята рашэнне аб будаўніцтве такіх курортаў у гарадах СССР, дзе людзі без адрыву ад працы маглі б паправіць сваё здароўе. Першая паліклініка ўступіла ў строй сёлета ў Ліпецку, пасля ў Мінску. На чарзе лячэбніцы (якія ўжо будуцца) у Пярмі, Кіеве, Магнітагорску. За імі ў Маскве, Ленінградзе...

— Значыць, курорты, з'яўляюцца ў тых гарадах, дзе найбольшая колькасць жыхароў і прамысловых прадпрыемстваў. А якія яшчэ фактары спрыяюць стварэнню такіх лячэбніц?

— Калі не хадзіць далёка і ўзяць наш Мінск, — адказвае Ігар Мікалаевіч, — то не будаваць лячэбніцу было б проста грэх. Адзін з першых фактараў, — прыродны. Як вы ведаеце, у Мінску знойдзена мінеральная вада, якая па сваіх уласцівасцях не ўступае Друскінін-кайскай, Міргарадскай і іншым. Вучоныя Акадэміі навук БССР на чале з Міхаілам Казловым падлічылі: запасы мінскай мінеральнай вады настолькі вялікія, што проста не паддаюцца вымярэнню.

— А дзе ж будзеце браць лячэбную гразь? У Мінску, здаецца, няма яе...

— У самім горадзе няма, — згаджаецца галоўны ўрач. — Але можаце лічыць, што гэта праблема, хаця корпус для гразевых ваннаў яшчэ будзецца, ужо вырашана. Усяго за шэсцьдзесят кіламетраў ад Мінска, каля Смалявіч, ёсць возера Судобль, там і будзем браць патрэбны матэрыял.

— Якія яго запасы?

— Вучоныя падлічылі, што некалькі мільёнаў тон. Яшчэ адна акалічнасць, — удакладняе Ігар Жданаў. — Скажам, у Пяцігорску гразь рэгенеруецца. Гэта значыць — аднаўляецца і выкарыстоўваецца зноў. У нас жа яе будуць забіраць калгасныя гаспадаркі Мінскага раёна і вывозіць на палі як каштоўнае ўгнаенне.

— Колькі каштуе дзяржаве здабыча вады і гразі?

— Вады — ужо ведаем дакладна: адзін рубель восем капеек за тону. А затраты на здабычу і транспарціроўку гразі не перавысяць сем рублёў восемдзесят капеек. Праўда, аднімем яшчэ ад апошняй сумы тую прыбаўку, якую атрымаюць ад павышэння ўраджайнасці калгасы, што выкарыстоўваюць гразь для ўгнаенняў — тут ужо няхай эканамісты падлічаюць. Ды не гэта галоўнае. Наша дзяржава ніколі не лічыцца са срод-

камі, калі размова ідзе пра здароўе людзей...

І каб папярэдзіць яшчэ адно маё пытанне, сам спытаў:

— Напэўна, вас зацікавіць і кошт курсоў у нашу лячэбніцу?

— Вядома.

— Поўная курсоўка на 24 дні каштуе шэсцьдзесят рублёў. Але хвораму яна абыходзіцца ўсяго дзевяць рублёў дзевяноста капеек, астатняе даплачвае прафсаюз. А калі вырашаць на прадпрыемстве, то і бясплатна. Што датычыць пенсіянераў, ветэранаў працы і вайны, то курсоўкі для іх поўнасьцю бясплатныя. Курсоўкі можна набыць не толькі на прадпрыемствах і ў арганізацыях горада, але і непасрэдна ў нашай лячэбніцы.

Лячэнне ў новай паліклініцы вядзецца па чатырох асноўных напрамках: захворванні сардэчна-сасудзістыя, перыферычнай нервовай сістэмы, органаў дыханьня, апорна-рухальнага апарату. Уражвае вялікая колькасць лабараторый і кабінетаў, ёсць 36 ваннаў. У іх — найноўшае абсталяванне: айчыннае, з Чэхаславакіі, ГДР, Югаславіі і іншых краін.

У адным з кабінетаў ляжаў на канапе мужчына. На вачах яго нешта накіштал павязкі з правадочкамі. Мужчына спаў.

— Электраток здымае нервовую напружанасць і стомленасць, — тлумачыць Ігар Жданаў.

У другім пакоі пацыенты сядзелі за столікамі (зусім як у мінскіх кафэ) і лыжачкамі елі са шклянкаў нейкую вадкасць, ад якой ішоў прыемны пах.

— Зуброўка, чабор, шыпшына... — стаў пералічваць галоўны ўрач. — Кактэйль з лекавых траў.

Яшчэ памяшканне — пах лесу. Пацыенты прымалі хвойныя ванны.

Звяртаюць на сябе ўвагу калідоры. Тут размясціліся столікі для гульні ў шашкі, шахматы, на мяккіх крэслах і канапах добра адпачыць, пачытаць газету, часопіс, кніжку.

Кожны дзень, як падкрэсліў галоўны ўрач, паліклініку наведваюць у сярэднім больш за 600 чалавек. А хутка гэта лічба будзе даведзена да 1,5 тысячы чалавек.

Курорт у прамысловым горадзе — справа новая ў краіне. Мінчанам, як бачым, не было ў каго вучыцца. Не абышлося і без цяжкасцей, давалася часам мяняць метадыку лячэння.

— Перад паступленнем да нас, — расказвае галоўны ўрач, — пацыент праходзіць абследаванне па месцы працы ці жыхарства. Там і ставіцца дыягназ хвораму, назначаецца лячэнне.

Так на першым часе мы і праводзілі лячэнне. Але нека заўважылі, што не

заўсёды такі рэцэпт дае жадаемыя вынікі ў нас. Прышлося больш увагі звярнуць на дыягностыку і складаць свае рэцэпты. Скажам, колькі і дакладна ў які час рэкамендаваць піць мінеральную ваду або нават... устрымацца ад прыняцця яе на пэўны перыяд...

— Мусяць, былі цяжкасці і з кадрамі? — пытаюся я.

— Праблемы, можаце лічыць, не было, — адказаў Ігар Мікалаевіч. — У сваю лячэбніцу мы запрасілі вопытных урачоў з іншых паліклінік Мінска. Адна-часова да нас прыйшло нямала маладых перспектыўных спецыялістаў, якія хутка «ўпісаліся» ў наш калектыў.

— Прайшло некалькі месяцаў, як працуе ваша паліклініка? Якія водгукі аб ёй пацыентаў?

Ігар Жданаў дастае са стала некалькі аркушаў паперы, смяецца: «Час і кнігу водгукі завесці. Усё ніяк не збяруся». Бяру адно з пісьмаў і чытаю.

«У гады вайны я быў некалькі разоў цяжка ранены. І толькі дзякуючы ўрачам застаўся жывы.

Раны далі аб сабе занаць асабліва цяпер, калі пражыў доўгае жыццё. Нядаўна прайшоў курс лячэння ў вашай паліклініцы і быццам памаладзеў на некалькі гадоў. Вялікае дзякуй тэрапеўту Гарбачовай і ўсім супрацоўнікам паліклінікі за ўсё.

З павагай — Віктар Крыштопенка».

...Мы стаім на трэцім паверсе ў калідоры і глядзім у акно.

— Вось там, — паказвае на двор Ігар Мікалаевіч, — мы пасадзім дрэвы. На клумбах завітучыя кветкі. Заб'юць фантаны. З'яўляцца лаўкі...

— А якім будзе корпус гразелячэбніцы? — ківаю я на рыштаванні, дзе ўзвышаецца ўжо чацвёрты паверх.

— Тут размесціцца залы з басейнамі, комплекс лячэбнай фізкультуры... — пералічвае Ігар Жданаў і нечакана спыняецца. З хітрай усмешкай дадае:

— А навошта спяшацца? Засталося некалькі месяцаў. Давайце тады сустрэнемся і зробім экскурсію па новым корпусе.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: галоўны ўрач І. ЖДАНАЎ сочыць за прыгатаваннем ванны медсястрой В. ГАНЖОЙ; у пакоі адпачынку; медыцынскае абследаванне праводзяць афтальмолаг М. СЯРГЕЕВА і медсястра Р. ГРЫГОР'ЕВА.

РАБОТНИЦА

АБУТКОВАГА

АБ'ЯДНАННЯ «ПРАМЕНЬ»

— НЕМКА МАРЫЯ ЛОЙКА

ВЫБРАЛА РАДЗІМУ —

САВЕЦКІ САЮЗ...

ТАКІЯ БЛІЗКІЯ
ДАЛЁКІЯ ГАДЫ

1 чэрвеня 1941 года Марыя Іосіфаўна памятае так добра, быццам усё адбылося толькі ўчора. Бацькі стараліся, збіраючы яе ў піянерскі лагер.

— Лагер ваш у лесе, каля рэчкі, — гаварыў бацька, — водар, кажуць, такі, што галава кружыцца. А салаўі!.. Эх, зайздросчу я табе, дачка.

Дзяўчынка не магла дачакацца той часіны, калі трапіць у гэты райскі куток. І не ведала, што сустрэнецца з роднымі толькі праз трыццаць з лішнім гадоў...

У першыя дні вайны піянерскі лагер эвакуіравалі. А сям'я засталася ў акупіраваным Мінску. Бацькі Марыі паходзілі з немцаў, якія асталіся ў Палічэўскай яшчэ з часоў імператрыцы Кацярыны. У 1942 годзе фашысты вывезлі іх сілком у Германію.

— Райх мае патрэбу ў рабочай сіле, — крычаў чыноўнік на зборным пункце, — а вы тут кармілі бальшавікоў. За гэту варта было б павесіць на шыбеніцы, ды месцаў там вакантных няма. Так што выкупляйце сваю віну мазалмі. А дачка ваша не прападзе. Праз месяц-другі Чырвоная Армія будзе разбіта, і тады шукайце яе дзе хочаце.

Дзіцячы дом стаў для дзяўчыны родным.

— Усе ведалі, што я немка, — успамінае Марыя Іосіфаўна, — але ніхто ніколі не пакрыўдзіў мяне нават неасцярожным словам. Наадварот, стараліся акружыць цяплом і клопатамі.

Пасля вызвалення Беларусі яна вярнулася ў Мінск, знайшла свой дом, які цудам уцалеў. Даведалася ад суседкі пра лёс сям'і. Добрая жанчына прытуліла яе, як родную. Хоць у тыя дні кожная крошка хлеба была на ўліку.

Скончыла рамеснае вучылішча. Паступіла на абутковую фабрыку. Выйшла замуж.

У канцы п'ятдзятых гадоў атрымала вестачку ад бацькоў. Лёс захінуў іх у невялікі гарадок Харэнінскель, які аказаўся на тэрыторыі ФРГ. Была ў разгары «халодная вайна». Недабітыя фашысцкія генералы пры патуранні і прамым саўдзейнічанні ЗША і іх саюзнікаў імкнуліся адрадыць нацызм. У такой абстаноўцы бацьку і маці аб вяртанні на Радзіму не прыходзілася і марыць.

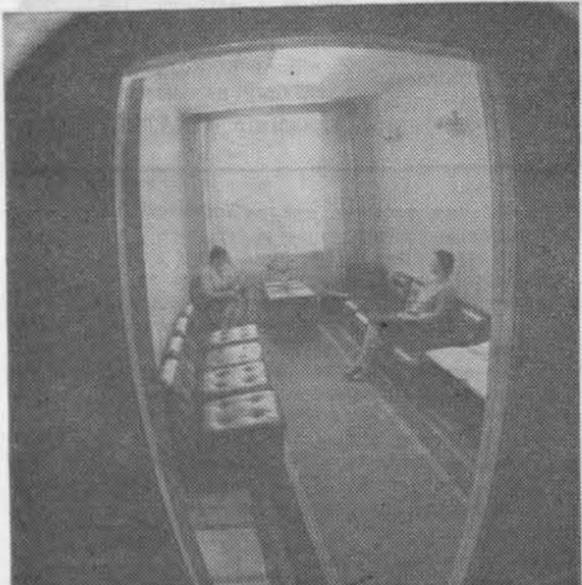
Значна пазней, калі міжнародны клімат некалькі пацярпел, Марыя Іосіфаўна ўдалося наведваць родных.

— Я мела шчасце абняць іх, убачыць сястру, якая нарадзілася ўжо там і размаўляла на чужой мне мове. Але калі, выплакаўшы ўсе слёзы, мама нясмела заікнулася аб тым, каб я пераехала да іх, мне стала паспраўднаму страшна. Сама думка пакінуць СССР, адзіную і любімую Радзіму, мяне жахнула. Бацькі зразумелі мяне і больш ніколі не вярталіся да гэтай тэмы. А калі даведаліся, як я жыву, ды параўналі з тым, што ёсць у іх, нават самі перасцераглі мяне ад такога кроку.

Добра помню бацькоў маладымі — былі яны заўсёды вялікімі, жыццяродасныя, любілі пасядзець сярод сяброў. І таму, калі мы сустрэліся пасля такой доўгай разлукі, прапанавала:

— Давайце паклічам суседзяў, знаёмых вашых. Шчасце ж якое!

Маці збытанжылася, пашапталася аб нечым з бацькам, і той,

хаваючы няёмкасць, растлумачыў:

— Ты ведаеш, тут так не заведзена. І потым... Гэта дорага будзе каштаваць.

Здзіўляе мяне і «святочны» стол: бутэлка таннага віна, салат, сыр, сёе-тое з мяса — звычайная вячэра. Але я зразу мела, што нельга мераць усё па нашых, савецкіх стандартах. Паводле іх, нямецкіх уяўленняў, мама арганізавала застолле па вышэйшаму разраду.

А размова наша ў той вечар нагадвала гутарку аптыміста і пэсімістаў. Я хвалілася дочкамі. Яны ў мяне спраўды малайцы. Ларыса скончыла інстытут народнай гаспадаркі, працуе ў банку, Ірына — Маскоўскі завочны інстытут харчовай прамысловасці, эканаміст у райхарчгандлі.

— Як табе ўдалося так добра ўладкаваць дзяўчынак? — пытаюцца.

— Мабыць, патрацілася... — Ды ніяк, — кажу, — я іх не ўладкоўвала. Разам з дыпламамі атрымалі і накіраванне на работу.

Нявестка і зяць, якія ніколі не былі ў СССР, квіаюць галовамі, здзіўляюцца, бачу — не вераць. Думаюць, што я гонар наш савецкі страціць баюся, вось і прыхлешваю крыху. У іх жа газетах пішуць, што ў нас толькі камуністы або дзеці высокапастаўленых бацькоў добрую работу атрымліваюць. А тут дачкі простых рабочых.

Брат і сястра расказвалі, як хвалюць іх будучыня ўласных дзяцей. Пакуль вучацца ў школе, яшчэ сям'я-так. А ўніверсітэт або інстытут спусташаюць кішэні. І хочацца даць дзецям добрую адукацыю, і сэнсу ў гэтым няма, таму што ўладкавацца на работу па спецыяльнасці вельмі складана.

Я мару: атрымаем, маўляў, новую кватэру, змэлю абновім... А бацька скардзіцца: дом старэе, рамонт патрабуе. Камунальныя паслугі даражэюць з году ў год.

Дом у бацькоў невялікі. Разам з імі жыве сям'я майго брата. У адзіночку ўтрымліваць такое жыллё было б не па кішэні. Стараюцца эканоміць на ўсім. Па телефоне звоняць толькі ў крайніх выпадках, таму што лічылінік кожную мінуту ў маркі пераводзіць. Па той жа прычыне ля тэлевізара не затрымліваюцца. Ды і быць вечарамі стараюцца разам, каб электрычнасць не пераводзіць.

Зайшла неяк размова пра грашовыя зберажэнні. Я прызналася, што на ашчаднай кніжцы ў мяне нягуста. Ды і не старалася збіраць, кажу: дзеці дарослыя, самі на жыллё зарабляюць, а нам з мужам вялікі капітал не патрэбны.

Бацька дакорліва паківаў галавой:

— Нельга, дачка, быць такой лёгкадумнай. Настане «чорны дзень», да каго пабяжыш за дапамогай?!

Тут я часта чула гэтыя словы. І пераканалася, што ў ФРГ дні сапраўды могуць стаць чорнымі.

Маім бацьку і маці ўжо за восемдзесят. Са здароўем, вядома, няважна. Але да ўрачоў яны не звяртаюцца. А грошы, што ўдаецца сэканоміць такім чынам, пералічваюць... на смерць. Бо адно месца на могілках каштуе прыкладна 5 тысяч марак. І яго абавязкова трэба выкупіць загадзя, інакш не пахаваюць — хоць на аблукі ўзімайся!

Увесь у клопатах і брат. Я жыла з ім больш чым месяц у адной кватэры, але бачыліся ўсяго разы два-тры: заняты з раніцы да вечара. Ён шафёр. І стараецца падзарабіць, бо яго жонка, як, дарэчы, і мая сястра, — беспрацоўныя...

...Круглай сратай называюць у народзе таго, хто пазбавіўся бацькі і маці. Марыя Лойка на сваім лёсе зведала, што гэта такое. Срата, быццам дрэўца на зыры. Трэпле яго вецер з усіх бакоў, галіны ломіць.

Але яшчэ страшней пазбавіцца карэнняў — Радзімы сваёй, без якой зусім не жыць.

Ігар АСІНСКІ.

ВДАЛИ ОТ РОДИНЫ

Поезд стремительно вынырнул из кажда тоннелей, и передо мной открылись аккуратные земельные наделы с прилегающими к ним двухэтажными домами, крытыми красной черепицей, со скотными дворами и другими постройками. Бельгия...

Впереди меня ожидали встречи с нашими соотечественниками, очутившимися после второй мировой войны в этой небольшой стране, расположенной в центре Европы. Глядя на мелькающие за окном аккуратные фермы и ухоженные поля, я невольно перенесла мыслью на сорок лет назад и представил себе иную картину. Тогда их, советских девочек, везли на Запад, в гитлеровскую Германию, на каторжный труд. За окнами вагонов, затянутыми колючей проволокой, лежала Европа, растерзанная фашистами.

Люди, оторванные от Родины, подобны пересаженным деревьям. Как нелегко зазеленеть по весне на новом месте! Вот так и мои землячки осели в государстве с совершенно иной социальной системой, оказались среди чужих людей. Не на день, не на месяц, не на год даже — на всю жизнь.

К началу войны их поколение едва успело закончить среднюю школу. Это было удивительное время окрыляющего энтузиазма и революционного порыва. Советская молодежь воспитывалась на трудовых подвигах героев первых пятилеток, беспримерных перелетах В. Чкалова. Наша страна уверенно шла по пути строительства нового общества. И когда над ней нависла смертельная опасность, ее преданные сыновья и дочери, не задумываясь, встали на защиту Отечества. Но не все смогли взять в руки оружие. Иным была уготована рабская доля. Многие, будучи угнанными, испытали полной мерой горечь подневольного труда в «третьем рейхе».

Несмотря на то, что прошло уже столько лет, ничто не забылось. Об этом мне часто доводилось слышать от Екатерины Штейн, нынешнего председателя отдела города Монса Союза советских граждан в Бельгии. «Всем нам, — говорила она, — было невероятно трудно. Изнурительная работа на бауэра, жизнь впроголодь, ежедневные оскорбления. При малейшем неповиновении в ход пускалась плеть надсмотрщика. Только вера в окончательную победу над врагом и помогла нам выдерживать все испытания. Мы с жадностью ловили каждое известие с полей сражений на Востоке, где решалась судьба человечества. Нашей единственной мечтой было скорейшее возвращение на Родину».

Да, никто из них и в мыслях не допускал, что навсегда расстанется со своей Родиной и пустит корни в другой земле. Но сложилось все иначе. На чужбине, в фашистской Германии, наши девушки встретились с такими же подневольными рабочими парнями из Бельгии. Вместе делили большое горе и маленькие радости, вместе легче было переносить все тяготы жизни. На смену дружбе и взаимной симпатии пришло глубокое чувство любви.

Но ничто на свете не может заменить Родины. Тоска по ней у девочек, а теперь уже молодых жен и матерей, вывезенных фашистами из городов и деревень Белоруссии, России, Украины, становилась все сильнее. Стали собираться вместе, чтобы поделиться своими семейными печалью и радостями, попеть близкие сердцу песни. Нет, не могли они сидеть сложа руки. Вскоре возникла идея создания организации, которая объединила бы их всех. Так в первые послевоенные годы возник в Бельгии Союз советских граждан, и Родина как бы стала ближе для них. С годами укреплялись культурные связи с обществами «Родина», «Украина» и «Радзіма». Проведение торжественных вечеров, посвященных советским праздникам, демонстрации наших фильмов, организация выставок, смотров художественной самодеятельности — все это заботы наших соотечественниц из ССГБ.

Сейчас организация выросла, в ней уже 14 отделов. Во многих работают кружки художественной самодеятельности, в двух имеются классы русского языка, издается свой журнал «Патриот». В 1980 году ССГБ был награжден Почетным знаком Союза советских обществ дружбы (ССОД) за вклад в дело укрепления дружбы между Бельгией и СССР.

ОСТАТЬСЯ САМИМ СОБОЙ

Я был в Бельгии в начале мая, когда мы празднуем День Победы. Этот праздник ежегодно отмечается и нашими земляками. Так было и сейчас. Накануне Дня Победы делегация ССГ приняла участие в церемонии возложения венков к памятнику советским воинам, павшим в борьбе с фашизмом на территории Бельгии, а также бельгийским участникам Сопротивления. Торжественное

собрание, посвященное этому событию, состоялось в Брюсселе, в просторном зале, украшенном государственными флагами Бельгии и СССР. На сцене вывешен плакат с изображением В. И. Ленина. У входа всем гостям прикалываются сувениры на память: мужчинам — алье банты, женщинам — цветы. Ко мне подходят Нелли Францева, Валентина Косинская, Татьяна Кисленко, наши землячки, с которыми я не раз встречалась в Минске. Поздравляют с праздником. Испытываешь какое-то непонятное чувство: вроде ты не за тридевять земель, а у себя в Минске, среди своих людей.

— Вот так мы ежегодно собираемся, чтобы почтить память советских людей, — замечает Мария Костылева, председатель Гентского отдела ССГ.

НАША СУДЬБА

НЕ ДОЛЖНА

ПОВТОРИТЬСЯ

А в зал входили все новые и новые люди, гул становился все сильнее. Среди этого праздничного шума и веселья я узнал голос Марии Медведевой, руководителя хора отдела ССГ в Шарлеруа. В прошлом году она приезжала в Минск на курсы повышения хорового и танцевального мастерства, которые проводили Белорусское общество «Радзіма» и Министерство культуры республики.

После окончания торжественной части ее хором предстояло принять участие в смотре художественной самодеятельности. На мой вопрос, волнуется ли она перед выступлением, Мария утвердительно кивнула головой и добавила шутя:

— Основным экзаменом по пению я выдержала у вас, в Минске, когда бросила вызов народному артисту БССР Виктору Чернобаеву, помните?

После вручения дипломов об окончании курсов нашим гостям была организована встреча с известным солистом белорусской оперы Виктором Чернобаевым. Он спел для земляков несколько арий, потом поинтересовался их успехами в вокальном искусстве. Самой храброй оказалась Мария. Она прекрасно исполнила свою любимую песню «Маричка». Первым зааплодировал сам Виктор Максимович.

Сейчас Мария с гордостью вспомнила об этом эпизоде и добавила, что сегодня она со своей группой исполнила белорусскую песню, разученную ею в Минске. Мария рассказала мне о том, как нелегко ей и ее подругам совмещать повседневные заботы о семье, о хлебе насущном с работой в организации. Чтобы приехать на репетицию, некоторым хористам необходимо потратить на дорогу несколько часов, да и хлопоты по хозяйству возложить на других.

— Но я не представляю своей жизни без этой работы, без хора, как, впрочем, и все наши женщины, — заявила в конце беседы Мария.

Трудно ли остаться в чужой стране самим собой, сохранить свое лицо, культуру? Этот вопрос я не раз задавал моим землякам. Как бы благополучно ни сложилась их жизнь здесь, они ведь начинали ее на Родине по совершенно иным законам, пользовались другими критериями добра и зла.

Для меня, воспитанного в духе интернационализма, неважно, кто по национальности мой коллега по работе, сосед по лестничной площадке. Главное, чем мы руководствуемся при оценке своих друзей, знакомых — это их деловые и моральные качества. Поэтому мне показалось невероятным, невозможным, что все крупнейшие партии Бельгии, за исключением коммунистической, разделены по национальному признаку. Не надо быть ясновидцем, чтобы видеть в этом стремление правящего класса страны раздробить демократические силы, отвлечь их от решения жгучих проблем, среди которых на первом месте стоят безработица, спад производства, все растущая инфляция. Результаты такой политики дают знать о себе. В стране проживает две национальности: валлоны и фламандцы. Первые разговаривают на французском, вторые — на фламандском. Оба языка являются официальными. Но правые группировки искусствен-

но разжигают между валлонами и фламандцами национальные предрассудки, используя неравномерное экономическое развитие страны.

Во Фландрии мне пришлось столкнуться с прямо-таки парадоксальной ситуацией, когда на мое обращение на французском языке продавщица в одном из магазинов ответила невежливо (что очень редко случается в сфере обслуживания на Западе). Ситуация резко изменилась, когда я повторил вопрос по-английски.

Очутившись в таком окружении, большинство моих соотечественников стало отчаянно бороться за создание в своих семьях родного микроклимата. Из поездок к своим родственникам в Советский Союз привозились фотографии родных и близких, репродукции картин русских и советских художников, книги, сувениры. Все это бережно сохраняется и сберегается.

У Екатерины Михайловны Штейн, к примеру, я абсолютно не чувствовал себя где-то за границей. Вокруг меня на стеллажах стояли книги любимых с детства советских писателей, на серванте находилась целая коллекция матрешек. И уже совсем родной показалась знакомая по урокам географии в школе политическая карта мира, висевшая на стене. Когда же, проснувшись утром, я услышал пение соседского петуха, у меня была полная уверенность, что я нахожусь в деревне у родной матери.

С ДУМОЙ О МИРЕ

Будучи вдали от Родины, я старался заглядывать в местную печать, мне было небезынтересно знать, что и как пишут о моей стране. «Открыть Америки» мне там не удалось. Объективная информация о первой стране социализма искажена и передернута. Мою великую страну для западного обывателя представляют всевозможные отщепенцы и уголовные элементы. О миролюбивых предложениях Советского правительства говорится с большими оговорками, доля истины пересыпается массой злобных антисоветских выпадов.

Не любит пресса на Западе писать и о растущем антивоенном движении, направленном против размещения в Западной Европе новых американских ракет. Но бельгийцы не желают принимать из-за океана такой «рождественский подарок». Стремление простых людей в Бельгии к миру подтверждается массовыми демонстрациями, решительными выступлениями против угрозы термоядерной войны.

Как-то мне пришлось присутствовать на национальном празднике в Монсе. Своими корнями он уходит в глубокое прошлое. Во время его жители города отдают дань уважения основательнице местного собора, урна с мощами которой провозится по улицам в позолоченной карете. Перед возвращением в собор карете предстоит преодолеть тяжелую подъем. Как мне объяснили бельгийцы, если во время движения в гору произойдет заминка, карета остановится, значит городу грозит беда. В средневековье жители боялись чумы.

Не уверен, что сами бельгийцы сильно верят в эту примету, но нужно было видеть, с каким энтузиазмом молодежь помогала лошадям, подталкивая карету сзади, чтобы благополучно преодолеть подъем.

На этот раз все обошлось. А что будет в следующем году? Смогут ли европейцы уберечь себя от ядерной чумы? Ведь этого опасаются бельгийцы прежде всего. Этот вопрос я задал бельгийцам, с которыми мне пришлось встретиться и беседовать. Не все из них четко представляют, что несет ответственность за осложнившуюся обстановку в мире. Но большинство моих собеседников сошлось во мнении, что борьба за мир и разоружение необходимо вести еще активнее и настойчивее. В антиракетном движении в Бельгии принимают участие не только наши соотечественники, пережившие прошлую войну, в ряды борцов за мир все шире вливаются уже их дети. Сейчас решается самый важный вопрос на повестке дня нашей планеты: быть или не быть человечеству вообще? И я горжусь тем, что мои земляки не стоят в стороне от священной борьбы за право на жизнь.

Помню, как страстно выступала председатель отдела ССГ в Турне Мария Дубовая на торжественном собрании, посвященном Дню Победы.

— В этот день 38 лет назад мы родились заново. Все было уверены, что больше такой трагедии не повторится. Но прошло немного времени, и из-за океана опять повеяло холодком военных приготовлений. Перед всем человечеством явственно замаячила тень термоядерной войны. Предотвратить ее — наша первоочередная задача. Наши дети и внуки не должны повторить пережитую нами судьбу.

Валерий МАРУСИН.

ВЫ ХАЦЕЛІ СУСТРЭЦА

«Трапіць на канцэрт «Песняроў» у Мінску нялёгка», — неаднойчы скардзіліся мне знаёмыя, якія прызджалі ў сталіцу Беларусі з іншых рэспублік і спадзяваліся, што называецца, на свае вочы ўбачыць і паслухаць вядомых артыстаў. Ды што гоці! Не заўсёды і самому мінчаніну пашанца набывць білет на іх выступленне. Чэргі за білетамі на канцэрты ансамбля заўсёды вялікія. Але часцей «Песняроў» няма дома: то яны на гастролях за мяжой, то на фестывалі ў Прыбалтыцы, то выступаюць у Зорным гарадку або ў Казахстане. Дзе толькі яны не пабылі!

Здаецца нават неверагоднай такая трывалая папулярнасць. За 15 гадоў існавання «Песняроў» паспелі нарадзіцца і ціха памерці дзесяткі вакальна-інструментальных калектываў, не пакінуўшы пасля сябе ніводнай песні, ніводнай мелодыі. А песняроўскую «Спадчыну», «Вераніку», «Александрыну», аранжыроўкі народных песень і цяпер часта пачуеш па радыё, па тэлебачанні... Да таго ж, у кожную сваю сустрэчу з гледачамі «Песняры» новыя, нечаканыя...

Летась ім быў уручаны Залаты дыск, якім калектыву першыя сярод эстрадных выканаўцаў у нашай краіне ўзнагароджаны на конкурсе, праведзеным фірмай «Мелодія».

У чым жа сакрэт папулярнасці «Песняроў»? Якія вытокі унікальнасці ансамбля, што далучыў да цудоўнай народнай песні тысячы сучасных слухачоў і стаў, па сутнасці, сімвалам беларускага эстраднага музычнага

Сёння ў складзе «Песняроў» 12 чалавек, сярод іх ёсць новыя імёны, пакуль мала знаёмыя шырокаму слухачу.

— Наш малады саліст Ігар Пеня, — прадстаўляе Уладзімір Мулявін. — Пяніст Аркадзь Эскін, ён прыйшоў да нас, ужо маючы імя як выканаўца. Бас-гітарыст Барыс Бірштэйн, ударнік

на іх паважлівым і таленавітым падыходзе да фальклору, да нацыянальнай культуры. Як жа сёння калектыву развівае свае традыцыі, у чым яго будучыня? Мяркуючы па апошніх вялікіх справах канцэртаў «Песняроў» у мінскім Палацы спорту, яны трохі адышлі ад народнай песні. Гледачам была прапанавана вялікая

рода. Яго паэзія, глыбінная і глыбока народная, дала мне сілы, натхніла на стварэнне музыкі.

З кампазіцыяй на вершы Купалы калектыву выступіў нядаўна і ў Жодзіна, горадзе аўтамабілебудавнікоў. Зала мясцовага Палаца культуры ўзарвалася апладысмантамі, як толькі сціхлі апошнія акорды музыкі, ар-

да папулярнай песні. Гэта быў даволі крытычны перыяд у жыцці ансамбля. Але калектыву хапіла сіл пераадолець часовыя цяжкасці, захаваць свой твар, каб рухацца далей.

— На пэўны час мы вырашылі адысці ад народнай песні (не, не здрадзіць ёй!), — усхвалявана тлумачыць кіраўнік. — Ігар Палівода скончыў якраз тады кампазіцыю на вершы Бёрнса. Мы падрыхтавалі яе, асобныя песні з якой ужо ўключалі ў свае выступленні. У пачатку будучага года мінчане ўбачыць яе цалкам.

Сваю фенаменальную папулярнасць «Песняры» заваявалі штодзённай напружанай працай (у гэтым сэнсе Мулявін нікому не дае паслаблення), сур'ёзнай творчай пазіцыяй, жорсткай патрабавальнасцю да сябе. Ансамбль ёсць за што і павважаць, і любіць. І сённяшнія гледачы «Песняроў» — гэта не проста вучні, студэнцкая моладзь, выкладчыкі, вучоныя, пенсіянеры — гэта патрабавальная публіка, якая не надта шануе шлягеры і не перніць падрабкі ў мастацтве. Ансамбль можа ганарыцца гэтым.

Адразу пасля кастрычніцкіх святаў у «Песняроў» пачаліся рэпетыцыі новай вялікай праграмы. Музыку кіраўнік калектыву напісаў на вершы беларускіх паэтаў Броўкі, Панчанкі, Куляшова, Някляева, Тараса. Што гэта будзе за праграма?

— Я б хацеў назваць яе антываеннай, бо ў сённяшні час, калі ўся планета праізанана небяспечнымі флюідамі атаманай катастрофы, менавіта так павінны прагучаць словы паэтаў, якія пісалі пра вайну. У гэтым і наш уласны боль, трывога, мой пакутлівы пошук аднаведнай на напружанню музыкі.

Народны артыст рэспублікі Уладзімір Мулявін, нязменны кіраўнік фолк-рок-ансамбля, — чалавек цвёрды, паслядоўны, натура шчырая, неспрэдная, эмацыянальная. Ён часта абмяркоўвае з калегамі-музыкантамі свае задумы. Адна з іх — гэта выканаць песню з будучага антываеннага цыкла пад акампанемент трубы. Уяўляеце?

У хуткім часе новая кампазіцыя будзе падрыхтаваная і штосці з яе, магчыма, увойдзе ў праграму, з якой «Песняры» плануець выступіць у будучым годзе ў Іспаніі і Заіры.

Татцяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: на сцэне «Песняры»; беларуская здымачная група фільма «А таксама цырк» і артысты ансамбля, якія прынялі ў ім удзел; народны артыст БССР, кіраўнік вакальна-інструментальнага ансамбля «Песняры» Уладзімір МУЛЯВІН; у час выступлення. Саліст І. ПЕНЯ.

Фота П. КАСТРАМЫ.

«ПЕСНЯРЫ»: САКРЭТ ПОСПЕХУ

Уладзімір Бяляеў, гітарыст Уладзімір Ткачэнка. Кожны — асоба з вялікім творчым патэнцыялам, а ўсе разам мы аднадумцы ў стаўленні да

кампазіцыя, якая створана на дарэвалюцыйныя вершы Янкі Купалы, дзе, дарэчы, адчувальны ўплыў элементаў народнай песні. Аўтар музыкі Уладзімір Мулявін. Прынамсі, праграма рыхтавалася спецыяльна да 100-годдзя з дня нараджэння паэта. І стала, паводле агульнага меркавання, этапнай работай калектыву, дзе пановаму раскрыліся магчымасці і выканаўцаў, і аўтара музыкі. У кампазіцыю, якая пачынаецца песняй-уступам, звернутым да слухача і да Часу, уваходзіць і інтымна-лірычныя песні «Паніч і Марыся», «Пакахай мяне, дзяўчынка», і жартоўная «Як Людкі не бачу», і іранічныя прыпеўкі «Ну як тут не смяцца», і поўная трагічнага гучання філасофская «Куды ні глянеш» на верш «Разлад».

— Я люблю паэзію Купалы і з найвялікшай павагай стаўлюся да асобы паэта, — гаворыць У. Мулявін. — Мы ўжо не першы раз звяртаемся да творчасці беларускага песняра. У нас былі і асобныя песні, і больш значныя творы: опера-прытча «Песня пра долю», паэма-легенда «Гусляр»... Мэтай апошняй кампазіцыі было стварэнне вобраза Паэта — мастака, патрыёта, які шчыра любіў сваю зямлю, крывёю сэрца пісаў радкі, прасякнутыя роздумам пра лёс свайго на-

тыстаў доўга не адпускарлі са сцэны...

— А як вам падабаецца гэты твор? — папытаўся тады пасля канцэрта Уладзімір Мулявін.

І я зразумела, наколькі дарагая яму гэтая работа і з якой павагай адносіцца кіраўнік ансамбля да меркаванняў гледачоў, да іх заўваг. Хаця цвёрда і непахісная пазіцыя артыстаў — не дагаджаць гледачам, а весці іх за сабой, выхоўваючы густы.

Напрыклад, калі рыхтавалася папярэдняя праграма — цыкл каляндарна-абрадавых беларускіх песень, былі меркаванні, што артысты могуць згубіць сваіх гледачоў, маўляў, у кампазіцыі ўскладнення аранжыроўкі, яны не для шырокага кола гледачоў. Прэм'ера цыкла каляндарна-абрадавых песень — гэтага вяршыня дасягнення «Песняроў» у рабоце з фальклорам — тады адбылася, і сапраўды частка публікі — прыхільнікі музыкі «для ног» — прыняла яе халаднавата, лічачы, што яна не зусім у стылі ансамбля. Тады ж, не сустраўшы поўнага ўзаемаразумення ў гледачоў, некаторыя ўдзельнікі «Песняроў» сталі патрабаваць, каб калектыву зноў вярнуўся

мастацтва, стварыўшы свой асаблівы стыль выканання?

— Са згоды мастацкага кіраўніка ансамбля Уладзіміра Мулявіна я знаходжуся за кулісамі, дзе рыхтуюцца да выхаду музыканты і салісты. Сёння мы ў Палацы культуры невялікага беларускага горада Жодзіна.

Штосці наігрывае на пяніна Валеры Дайнека, цяперашні кумір публікі. Такое ўражанне, што ён не можа існаваць ні гадзіны без музыкі. Таленавіты музыкант-скрыпач і спявак з вельмі своеасаблівым голасам, ён знайшоў сябе менавіта ў «Песнярах», папрацаваўшы дагэтуль у некалькіх прафесійных калектывах — «Равесніку», «Чырвонай руцэ», ансамблі Бадзьярава.

Саліст Анатоль Кашапараў ужо 13 гадоў у «Песнярах». Прышоў сюды амаль адразу пасля школы. Уладзіслаў Місевіч і Аляксандр Дзямешка пачыналі разам з У. Мулявіным. Дарэчы, ударнік А. Дзямешка — надзвычай каларытная фігура ў ансамблі. Яго сола на ўдарных інструментах — адна з іскрынак усіх праграм.

сучаснай поп-музыкі, да народнай песні. Між іншым, у нас няма рэзкага дзялення на музыкантаў і салістаў. Валеры Дайнека, скажам, як і Уладзімір Місевіч, Аляксандр Дзямешка, — саліст, і інструменталіст. Многія самі займаюцца аранжыроўкай народных мелодый. Ігар Палівода піша музыку. Ён аўтар кампазіцыі «Вясёлыя жабракі» на вершы шатландскага паэта Роберта Бёрнса. Ігар нядаўна паступіў на аддзяленне дзяржаўную кансерваторыю, дзе раней ужо атрымаў вышэйшую музычную адукацыю як выканаўца па класу фартэпіяна.

Сёння прафесійны ўзровень беларускага ансамбля надзвычай высокі. Багацейшай і больш разнастайнай стала работа «Песняроў»-інструменталістаў. Вельмі гарманічна і натуральна ўплываецца сольны і ансамблевы вакал у інструментальную тканіну, становіцца раўнапраўнай яе часткай. А фальклорныя тэмы ў сённяшняй інтэрпрэтацыі ансамбля набываюць нечаканае, арыгінальнае і сучаснае гучанне. Слава «Песняроў» вырасла

ТЭМА BYЛОЙ ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ Ў НОВАЙ СТУЖЦЫ КІНАСТУДЫ «БЕЛАРУСЬФІЛЬМ»

«ЧУЖАЯ БАЦЬКАЎШЧЫНА» НА ЭКРАНЕ

...Заходняя Беларусь: 1938 — 1939 гады. Яшчэ крыху, і свет скалае самая вялікая і бязлітасная вайна XX стагоддзя. Немцы ўжо абвясцілі германскім пратэктаратам Чэхію і Маравію. А пакуль, нібы рэхам фашыскай Нямеччыны, фашызацыя Польшчы: «В Польска мейсцэ тылькі для поляку!» Усіх, хто думае не гэтак, чакае паліцэйскі пастарунак, ну а самых зацятых — канцлагер у Каргуз-Вярозе. Сялянскія гаспадаркі знябожаны дэраспалосцю, а болей — дык няпэўнасцю. Вайну чакаюць ужо ўсе. Балючымі робяцца пошукі сваёй, але забранай, «чужой» бацькаўшчыны. Колькі ж тых, хто шукаў яе, угравалі пасля муры на Лукішках! Вось на такім гістарычным фоне і адбываецца ўсё паказанае ў новым фільме, створаным па матывах рамана «Чужая бацькаўшчына» Вячаслава Адамчыка.

Дзве другія галоўныя тэмы кінастужкі з'яўданыя з двума чалавечымі лёсамі — Зміцера Корсака, маладога паэта, і ягонай сястры, удавы Алены.

Паводле рамана, Міця не з'яўляецца цэнтральнай дзеючай асобай, гэта толькі адзін з асноўных вобразаў. У фільме ж ён запанавваў над усімі іншымі, зрабіўся нібы стрыжнем ці, можа, больш дакладна, фатаграфічным фокусам падзей. На тое, што адбываецца вакол юнака, глядач пазірае як бы Міцэвымі вачамі.

Міця быў здольным вучнем сямігадовай школы, але, скончыўшы яе, далей не вучыўся, мусіў зарабляць. Відаць, ужо тады юнак вырашаецца прыніць «жыць, як набяжыць». Ён піша вершы, чытае беларускую прэсу, знаёміцца з паэтам-рэвалюцыянерам Царыкам. Пакрысе Міця далучаецца да тых, хто шукае сваю Беларусь. За гэта яго збіваюць у пастарунку паліцаі, імкнучыся хоць гэтак давесці, што Беларусь пад нагамі, «бо на версе не была і не будзе, не...».

Зусім іншы лёс напаткаў Змітракову сястру Аленю. Сваёй зямлі ў Корсакаў было мала, таму Алена мусіла выйсці замуж за багатага, з зямлёю. Няма чаго і казаць пра шчасце ў такім шлюбе. Нялюбы муж, Радзівон Мандрых, быў да таго ж яшчэ хворы, нядужы і хутка памёр. Алена засталася жыць са сваякроўкаю Мандрыхай (яе ролю бліскуча выконвае народная артыстка БССР Стафанія Станюта) і заліцаю, нямой Еўкай. На сваёй гора, яна пакахала маладзенькага малацьбіта, пры-

гажуна Імполья. Цяжарная ўжо, яна, спадзеючыся на заможнае і шчаслівае жыццё з Імпольем, атручвае Мандрыху і Еўку, перапісаўшы папярэдняе зямлю на сябе. Але Імполь пакахаў другую дзяўчыну, сваячку Корсакаў Хрысцю...

Колькі разоў аператарская камера запыняецца на вачах Алены. Яны, здаецца, сляпыя, зусім не глядзяць наўкола, а ўглядаюцца толькі ў сябе, нібы выпешчваючы спадзеўку, квола парастак чаканага жаночага шчасця. У хляўку памірае атручаная сваякроўка, а ў Аленыных вачах палёгка і спакой, як быццам не чалавек памірае, а бясконцыя гаркота і гідлівасць знікаюць аднекуль з самага споду душы, як быццам не грэх бара на сябе Алены, а спавядаецца.

Алені трэба ўсяго некалькі гектараў сваёй зямлі. Зміцера — свая, не чужая Беларусь. Дзве такія розныя бацькаўшчыны і два такія розныя чалавечыя лёсы.

Праз нейкі час Міця надумае ехаць у Вільню. На станцыі, у туніку, ён пабачыць арыштанці вагон. З гэтага вагона, абaperшыся на прырэччю ў дзвярах, будзе сумна ўсміхацца Царык... 17 верасня Міця спаткае ў турме. Даведаўшыся пра каханне Імполья і Хрысці, Алена паспрабуе абязвечыць сябе — выпадак уратае яе ад смерці. Толькі не будзе для яе з Імпольем шчасця на Мандрыхавай бацькаўшчыне.

Фільм скампанаваны такім чынам, што ўвесь складаецца з невялічкіх сцэн, кінаабразкоў, якія чаргуюцца не паслядоўна, згодна храналогіі, а згодна аўтарскай думцы. Да таго ж, кожная такая сцэна насычана сэнсам, вобразнасцю, зместам.

Новы фільм вылучаецца яшчэ і сваёй надзвычайнай праўдзівасцю, амаль дакументальнасцю ў адлюстраванні тагачаснага побыту людзей. Было б памылкаю лічыць пошукі і стварэнне на-

дзвычай адпаведнага па часе рэквізіту самамэтаі. З аднаго боку, такой дакументальнасці вымагае сам раман В. Адамчыка, а з другога, рэчы ў гэтым фільме — таксама своеасаблівая вобразная сістэма. Нават дзеля большае натуральнасці і праўдзівасці стужка здымалася не ў павільёне, а ў вясковых хатах, некалькі кадраў зроблена ў мястэчку Іце.

У фільме «Чужая бацькаўшчына» гучаць ажно тры мовы: беларуская, польская, яўрэйская. Прычым, гэтае шматмоўе не ўскладняе разумення стужкі, а наадварот, дапамагае яму. Прыгадаем гутарку Міці з Царыкам:

Царык. Складаеш, значыць, ці хоць па-беларуску?

Міця. Па-беларуску.

Царык. Крэмзаем вершыкі. А каму і дзеля каго? Хто чытацьме. Во тут мне адзін вучыцель, беларус, недзе з-пад Зэльвы, разгаварыўшыся, кажа: «Я па-беларуску не чытаю...». Ты чуюш, гонар мае, што свайго выракся.

Здаецца, працываваны ўрываваць найлепшым чынам паказвае, як згубна ўплывала на свядомасць беларусаў паланізацыя, нацыянальны прыгнёт народа ў былой Заходняй Беларусі.

Фільм «Чужая бацькаўшчына» — цікавая і таленавітая работа, аўтары якой звярнуліся да адной са складаных старонак гісторыі свайго народа. Сёлета на XVI Усесаюзным кінафестывалі ў Ленінградзе мастацка-пастаноўшчыкі Я. Ігнацьеў і А. Верашчагін былі адзначаны прызам і дыпламам за мастацкае ўвасабленне тэмы рамана. Малады рэжысёр В. Рыбараў за ўдалы дэбют атрымаў дыплом і прыз «Надзея».

Алесь СУША.

НА ЗДЫМКУ: рабочы момант стварэння фільма «Чужая бацькаўшчына».

Фота В. ЖЫЛЕВІЧА.

ВЫДАДЗЕНА Ў МАСКВЕ

Вялікай папулярнасцю ў чытачоў нашай краіны карыстаюцца творы беларускіх пісьменнікаў. Сведчанне таму — узростаючы з году ў год выпуск іх кніг у Маскве.

Толькі сёлета ў выдавецтве «Советский писатель» убачылі свет раманы Л. Гаўрылікіна «Зямля дзяцей нашых», апавесць В. Карамазова «Пушча», кніга апавесцей Я. Радкевіча «Плытагон».

У кнігу «Трохі пра вечнае» народнага пісьменніка БССР Я. Брыля ўвайшлі артыкулы і замяткі пра Талстога і Чэхава, Мележа і Лынькова, Адамовіча і Панчанку.

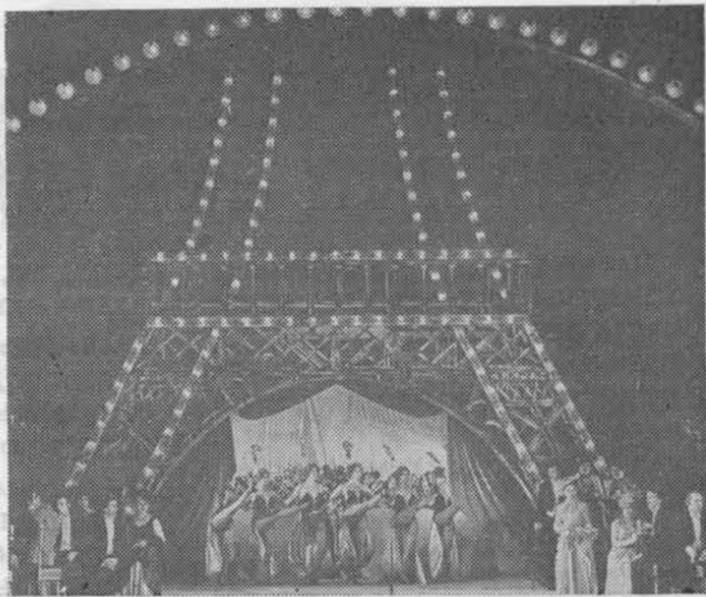
Тэма вайны і народнага подзвігу даўно стала вядучай у беларускай літаратуры. Ёй прысвечаны і новыя творы А. Савіцкага «Зямля не раскажа», Б. Сачанкі «Вялікі Лес», зборнік апавяданняў Ф. Яноўскага «І за гарою пакланюся», якія выдадзены «На зямлі пісателем» у перакладзе на рускую мову.

Беларуская паэзія прадстаўлена зборнікамі вершаў А. Бачылы, Р. Баравіковай, А. Пысіна.

ІВАН ШАМЯКІН— ПРА ХАТЫНЬ

Знойдзе сваіх чытачоў чарговы фотаальбом «Хатынь», які выпусціла выдавецтва «Беларусь». І не толькі ў нашай краіне, але і за мяжой. Тэкст пададзены на беларускай, рускай, англійскай, французскай і нямецкай мовах. Яго напісаў народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін.

Нямала буклетаў, набораў паштовак, альбомаў прысвечана мемарыяльнаму комплексу «Хатынь», але па-ранейшаму кожнае новае выданне сустракаецца з назменнай цікавасцю, бо ніколі не згасне ў чалавечай памяці боль ад трагедыі гэтай беларускай вёскі, жыхароў якой спалілі нямецка-фашысцкія захопнікі.

Сярод апошніх работ тэатра музычнай камедыі БССР — мюзікл В. Лебедзева «О, мілы друг» па раманы вядомага французскага пісьменніка Гі дэ Мапасана.

НА ЗДЫМКУ: сцэна з гэтай пастаноўкі.

Фота А. ЛАБАДЫ.

З ПАЧУЦЦЁМ АДКАЗНАСЦІ ЗА ЗАЎТРА

МАРШРУТЫ БРАТЭРСТВА

Шэсць дзён знаходзілася ў Беларусі дэлегацыя польскіх пісьменнікаў — ветэранаў вайны, актыўных змагароў з фашызмам. У яе складзе Станіслаў Рышард Дабравольскі (кіраўнік дэлегацыі), Вацлаў Былінскі, Богдан Бартнікоўскі, Станіслаў Горак, Збігнеў Даміно, Войцех Жукроўскі, Эдвард Куроўскі, Януш Пшыmanoўскі, Анджэй Пшыпкоўскі, Ігар Сікірыцкі. Разам з імі былі савецкія пісьменнікі Авідзій Гарчакоў, Алег Смірноў, Саламон Смаляніцкі, Юрый Тарскі (Масква), Янка Брыль (Беларусь), Юрый Бэндзік (Украіна), Сера Ханзадзян (Арменія). Паездка была прысвечана 40-годдзю народнага Войска Польскага.

Польскія і савецкія пісьменнікі спачатку сустрэліся ў Маскве, а адтуль іх шлях пралёг на Разань — у мясціны, дзе ў 1943 годзе фарміравалася 1-я дывізія імя Тадэвуша Касцюшкі. Падарожжа па Беларусі пачалося з Магілёўшчыны, дзе госці наведвалі Леніна — месца першых баёў польскіх воінаў-патрыётаў з фашысцкімі захопнікамі. Тут нараджалася братэрства савецкіх і польскіх салдат. Пісьменнікі правялі сімпозіум на тэму «Братэрства па духу — братэрства па зброі». Госці пабывалі ў калгасе «Рассвет» імя К. Арлоўскага.

Затым польскія і савецкія пісьменніцкія дэлегацыі накіраваліся ў Мінск, дзе азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі сталіцы рэспублікі, з экспазіцыяй Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, у якім разгорнута выстаўка матэрыялаў, прысвечаных 40-годдзю народнага Войска Польскага. Пісьменнікі былі прыняты Генеральным консулам ПНР у Мінску Янам Рачкоўскім.

У Саюзе пісьменнікаў Беларусі адбылася сустрэча, у якой удзельнічалі першы сакратар праўлення Ніл Гілевіч, народныя пісьменнікі рэспублікі Васіль Быкаў, Пімен Панчанка,

Іван Шамякін і іншыя. Ішла гаворка аб пленных традыцыйных культурных і літаратурных беларуска-польскіх узаемасувязях, іх пашырэнні ў наш час, аб неабходнасці ўзмацніць галасы пісьменнікаў у барацьбе за мір, за тое, каб прадухіліць ядзерную катастрофу.

Наведваючы мемарыяльны комплекс «Хатынь», польскія пісьменнікі пакінулі ў кнізе гасцей хвалюючы, поўны трывогі за будучыню запіс:

«Ці можа быць прасцей заклік, скіраваны праз забітых да нас, жывых, чым словы, выбітыя на каменнай пліце: «Беражыце мір, просім вас мы, спаленыя жывымі, бо наш лёс можа стаць вашым лёсам, калі не будзеце досыць моцныя і досыць чуйныя».

За гэта мусім ім быць удзячны. Тут не толькі нараджаецца пачуццё адказнасці за заўтра, але сціскаюцца кулакі, расце мсцівая воля пакарання віватых. А яны працягваюць жыць. І што яшчэ горш — новыя карнікі растуць, даюцца ім неабмежаваныя крэдыты на навуковыя працы, скіраваныя на знішчэнне чалавецтва.

Таму будзем мы разам. Таму зрабіць трэба ўсё, каб абяззброіць смярцельных ворагаў чалавецтва.

Верым, што нам і вам гэта ўдасца».

Пісьменніцкі маршрут па Беларусі завяршыўся ў пагранічным Брэсце, дзе госці азнаёміліся з гераічнай крэпасцю, наведвалі яе музей, археалагічныя раскопкі старажытнага Бярэсця, а таксама выстаўку мастака, былога савецкага партызана на тэрыторыі Польшчы І. Рудчыка, прысвечаную барацьбе савецкіх і польскіх партызан у гады Вялікай Айчыннай вайны.

З Брэста савецкія і польскія пісьменнікі накіраваліся ў сумесную паездку па Польскай Народнай Рэспубліцы.

Г. ЛЁСІК.

З БЛІЗКІХ І ДАЛЁКІХ ДАРОГ

Для таго, каб адзначыць краіны і гарады, дзе пабываў у творчых паездках брэсцкі мастак Лявонцій Дойбуш, глобус прыйшлося б павярнуць вакол вострава. Экзатычная прырода, велічныя помнікі гісторыі і культуры, звычай, уражанні ад сустрэч з людзьмі ў Індыі, Мексіцы, Балгарыі, Румыніі, Польшчы, ГДР, на Кубе сталі асновай для шматлікіх графічных серыяў. Больш за 70 пейзажных

лістоў, жанравых сцэн, нацюр-мортаў, эскізаў, выкананых акварэллю і пастэллю, прадстаўлена на яго персанальнай выстаўцы «З блізкіх і далёкіх дарог», якая разгорнута ў выставачнай зале Брэсцкага абласнога аддзялення Саюза мастакоў БССР.

«Не — фашызму!» — так называецца публіцыстычны плакат, які завяршае экспазіцыю.

ЦІ НЕ ЗАБЫЛІ ВЫ ПАПІСАЦА НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»?

ПАВАЖАНЫЯ СУАЙЧЫННІКІ! УПЭУНЕНЫ, ШТО АМАЛЬ УСЕ ВЫ ЧАСТА УСПАМІНАЕЦЕ РОДНЫ КУТ, ДЗЕ ПРАЙШЛІ ГАДЫ ВАШАГА ДЗЯЦІНСТВА І ЮНАЦТВА. І КОЖНАГА ЦІКАВІЦЬ, ЯКІМІ СТАЛІ ЗАРАЗ РОДНАЯ ВЁСКА ЦІ ГОРАД, ЯК ЖЫВУЦЬ НА РАДЗІМЕ БЛІЗКІЯ.

ТЫМ, ХТО ХОЧА АТРЫМАЦЬ АДКАЗЫ НА ГЭТЫЯ ПЫТАННІ, ВЕДАЦЬ АБ ЭКАНАМІЧНЫМ, ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ ЖЫЦЦІ БЕЛАРУСКАЙ ССР, АБ МІЖНАРОДНЫХ СУВЯЗЯХ

РЭСПУБЛІКІ, — НЕ АБЫСЦІЯ БЕЗ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

НАБЫЎШЫ ПАДПІСКУ НА НАСТУПНЫ ГОД, ВЫ ЗНОЎ БУДЗЕЦЕ КОЖНЫ ТЫДЗЕНЬ АТРЫМЛІВАЦЬ ВЕСТКІ З РОДНАЙ БЕЛАРУСІ.

НАПАМІНАЕМ, ШТО У КРАІНАХ, ДЗЕ ВЫ ЖЫВЯЦЕ, НА «ГОЛАС РАДЗІМЫ» МОЖНА ПАДПІСАЦА ПРАЗ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКІЯ СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ З «МІЖНАРОДНАЙ КНІГАЙ». НИЖЭЙ МЫ ПРАПАНОЎВАЕМ ІХ АДРАСЫ У НЕКАТОРЫХ КРАІНАХ.

АўСТРАЛІЯ

C. B. D. Library and Subscription Service
Box 4886, G. P. O.
Sydney N. S. W. 2000

International Bookshop,
Pty. Ltd. 2nd Floor,
17 Elizabeth Street,
Melbourne, Victoria 3000

АРГЕНЦІНА

Szmid Sergio
Directorio 486
1822 Valentin Alsina
Buenos Aires

БЕЛЬГІЯ

Association
Belgique — U.R.S.S.
21, rue du Meridien
1030 Bruxelles

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ

Central Books Ltd.,
14 The Leathermarket,
London SE 1 3ER, England

ІТАЛІЯ

Libreria Italia — U. R. S. S.
Piazza della Repubblica, 47
00186 Roma

ІСПАНІЯ

Libreria Rubinos
Alcala, 98
Madrid — 9

КАНАДА

Progress Books
71 Bathurst Street
3rd Floor
Toronto, Ont., M5V 2P6

ЗША

Four Continent Book Corp.
149 Fifth Avenue

New York, N. Y. 10010

Imported Publications, Inc.
320 West Ohio Street
Chicago, Illinois 60610

ФРГ

W. E. Saarbach GmbH
Ausland-Zeitungshandel
5 Köln 1
Follerstrabe 2—
Postfach 10 16 10

Kubon und Sagner
P. O. Box 34 01 08
D-8000 München 34

ФРАНЦЫЯ

Librairie du Globe
2, Rue de Buci
75006 — Paris, 6-e

Les Livres Etrangers, S. A.
10, Rue Jean de Beauvais
75005 — Paris, 5-e.

У ЛЕС... ПА ЗДAROЎЕ

Яшчэ гадоў дзесяць назад Іван Сечка быў частым госцем паліклінік, аптэк. На кватэры ў яго з'явіліся розныя пілюлі, бутэлеккі з лекамі.

Вопытныя спецыялісты расказалі яму, як і калі збіраць травы, далі даведнік з іх апісаннем. З таго часу ўсё і пачалося. Цікаўнасць у Івана Ігнатавіча перарасла ў трывалае захапленне, і цяпер ён з'яўляецца адным з лепшых зборшчыкаў лекавай сыравіны ў Гомельскай вобласці.

Зімой Іван Ігнатавіч працуе качагарам у кацельні мастацкай майстэрні «Белбытрэкламы», а з ранняй вясны і да глыбокай восені часта бывае ў лесе.

Звычайна І. Сечка нарыхтоўвае 13 відаў найбольш каштоўных траў. Збор лекавай сыравіны прыносіць яму не толькі маральнае задвальненне. Ён даўно не наведвае паліклінік і аптэк, і кожны год яго сямейны бюджэт папаўняецца на 700—800 рублёў.

Л. МІКАЛАЕЎ.

ЯЗЭП ДРАЗДОВІЧ— АРХЕОЛАГ

Язэп Драздовіч як мастак добра вядомы. Некалькі гадоў назад у «Голасе Радзімы» быў надрукаваны вялікі артыкул пра яго творчасць, пра юбілейную выстаўку, што адбылася ў Палацы мастацтва ў Мінску, з нагоды 90-годдзя з дня нараджэння. Аднак Язэп Драздовіч — асоба шматгранная і, як пісаў аб ім Максім Танк у сваім дзённіку, гэта надзвычай арыгінальны, цікавы і таленавіты чалавек.

Драздовіч збіраў народныя песні і склаў зборнік «Песні Дзісеншчыны». Вядомы ён і як астраном (напісаў брашуру «Нябесныя бегі»), Язэп Нарцызавіч доўгі час падтрымліваў цесныя сувязі з Акадэміяй навук БССР, якая двойчы ўзнагароджвала яго прэміямі за мастацкія і навуковыя працы. Займаўся ён і літаратурнай дзейнасцю (захаваўся рукапісы пэмы «Трызна мінуўшчыны» і гістарычна-бытавой апавесці «Гарадольская пушча»).

Але мала хто ведае, што Драздовіч быў і археолагам. Цікаваць да археалогіі прабудаўся, калі ён працаваў выкладчыкам у адной з мінскіх гімназій. У час летніх канікулаў ён даследаваў рэчышча старажытнай Нямігі, праводзіў археалагічныя раскопкі ў Заслаўі і яго ваколіцах. У другой палове 20-х гадоў Язэп Драздовіч працаваў у Навагрудку і там таксама вёў археалагічныя раскопкі. Вядомы яго раскопкі Свірскай гары на Мядзельшчыне.

У асноўным жа археалагічная дзейнасць Я. Драздовіча звязана з былым Дзісенскім паведам, перш за ўсё з роднай Глыбоччынай. У бібліятэцы Акадэміі навук БССР захоўваецца яго праца «Дзісенская дагістарычная старына». На жаль, яна засталася ненадрукаванай. Усяго ў ёй апісана некалькі дзесяткаў археалагічных помнікаў, у асноўным гарадзішчаў і курганоў на тэрыторыі сучасных Глыбоцкага, Міёрскага і Шаркоўшчынскага раёнаў. Здзіўляе высокі прафесійны ўзровень зробленых ім планаў і замалёвак гарадзішчаў.

Язэпам Драздовічам было адкрыта некалькі паселішчаў каменнага ці бронзавага веку, знойдзена мноства старажытных каменных сякер. З працы «Дзісенская дагістарычная старына» мы даведваемся аб гара-

дзішчах каля Псуі, Свілы, Залесся, Падавутаў і ў іншых месцах. Тут прыводзяцца і паданні, звязаныя з археалагічнымі помнікамі, выказваюцца думкі аб тым, што ўяўлялі сабой гэтыя помнікі ў старажытнасці. Напрыклад, наконт Гародца над Мнютай Драздовіч пісаў, што гэта была абарончая крэпасць Полацкага княства. Археалагічныя раскопкі, праведзеныя ў наш час беларускім археолагам Г. Штыхавым, пацвердзілі такую думку Язэпа Драздовіча.

Гарадзішча Дварэц, ці Замкавая гара (ва ўрочышчы Дварэц) стала вядома археалагічнай навуцы толькі дзякуючы дзённіку Драздовіча. Помнік знаходзіцца над ракой Аутай, каля возера Качаноўскага. Тут у час шурфаўкі знойдзены фрагменты ляпнога посуду і косткі жывёл. Цяперашнія даследаванні пацвердзілі, што на гэтым месцы ў пачатку нашай эры існавала ўмацаванае паселішча.

У пасляваенны час археолагамі раскопвалася гарадзішча сярадзіны I тысячагоддзя н. э. ля вёскі Свіла-1. Тут была выяўлена вельмі цікавая знаходка — гліняная пасудзіна з зярнятамі збожжа. Старажытныя курганы-валатоўкі Драздовіч лічыў пахаваннямі язычніцкага часу. Выяўляў ён таксама старадаўнія могілнікі са старажытнасці надпісамі на магільных плітах.

Абапіраючыся на вынікі сваіх археалагічных пошукаў, Драздовіч піша працу «Дзе знаходзіцца Дудуткі і Гародня, успамінуць у «Слове аб палку Ігаравым...» і выказвае гіпотэзу, што Дудуткі — гэта ўрочышча Дадэкі ля вёсак Тупічана і Сіпаліна ў Шаркоўшчынскім раёне, а Гародня — гарадзішча Царковішча ля возера Гародня. Захаваўся ліст Драздовіча да віцэ-прэзідэнта АН БССР І. Лупіновіча (датуецца дзесьці каля 1950 года) з просьбай даць для яго працы пра Дудуткі і Гародню добразвучнае накіраванне.

Нягледзячы на тое, што навуковая спадчына Язэпа Драздовіча засталася неапублікаванай і захоўваецца ў архівах, яна і па сённяшні дзень не страціла сваёй каштоўнасці. Да яе часта звертаюцца даследчыкі — археолагі і этнографы, філолагі і мастацтвазнаўцы.

Эдуард ЗАЙКОЎСкі,
Людміла ДУЧЫЦ,
археолагі.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 2014

(ПОРТ)

САМАЕ прэстыжнае спаборніцтва ў баксэраў унутры краіны — абсалютнае першынство. У Каўнасе нядаўна завяршыўся папярэдні турнір.

Вялікага поспеху дамогся Аляксей Юкаў з Гомеля. Перамогшы ўсіх сваіх сапернікаў, беларускі баксёр выйшаў у фінал, і ў снежні ў рашаючым паядынку з растаўчанінам Генадзем Малыхіным разыграе крыштальную пальчатку штотыднёвіка «Неделя».

ПЕРШЫНСТВО свету па барацьбе самба сярод юніёраў прайшло ў Іспаніі. Мінчанін Віктар Міцкевіч заваяваў сярэбраны медаль у асабістым заліку.

А на ўсесаюзным чэмпіянаце «Дынама» па барацьбе дзюдо трэцяе агульнакаманднае месца заняла зборная

Беларусі. Асабліва вызначыліся Вячаслаў Сянкевіч (стаў чэмпіёнам), Віталь Пясняк і Георгій Вінаградаў, у якіх сярэбраныя медалі.

ТРАДЫЦЫЙНЫ ўсесаюзны турнір валеябалістаў на прыз Героя Савецкага Саюза Л. Маневіча прайшоў у Магілёве.

На фінішы спаборніцтваў аднолькавую колькасць перамог — па чатыры — мелі каманды «Сібір» (Новасібірск) і «Прамбуд» (Гомель). Першае месца і галоўны прыз заваявалі валеябалісты з РСФСР, якія перамаглі гамяльчан.

Трэцяе месца ў валеябалістаў Магілёва.

ЗАВЯРШЫЛАСЯ маладзёжнае першынство Савецкага Саюза па спартыўнай гімнастыцы.

Найбольшую колькасць залатых медалёў — два (вольныя практыкаванні і скачок) заваявала Э. Гаўрыленка з Беларусі.

У ТОКІО прайшоў традыцыйны міжнародны марафон.

Сярод савецкіх спартсменаў лепшымі былі мінчанкі Раіса Смяхнова і Ганна Кляшчэвіч, якія ўвайшлі ў дзесятку мацнейшых.

ЧАЦВЁРТЫ РАЗ праводзіўся ўсесаюзны турнір па бадмінтону «Кіеўскія каштаньні».

Двойчы сёлета стала пераможцам гэтых спаборніцтваў дзесяціразовая чэмпіёнка ССРС Святлана Вялясава (Магілёў). Беларуская спартсменка была мацнейшай у адзіночным і змешаным разрадах.

ФУТБАЛІСТЫ алімпійскай зборнай ССРС правялі таварыскую міжнародную сустрэчу ў Тунісе з камандай «Клуб Афрыкан» і перамаглі з лікам 5:1.

За каманду Савецкага Саюза выступалі і шэсць футбалістаў мінскага «Дынама». У гэтай сустрэчы вызначыўся паўабаронца Андрэй Зыгмантовіч. Спартсмен з Беларусі забіў у вароты тунісцаў два галы.